

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Johannis Sleidani De Quatuor Summis Imperiis Libri Tres

Sleidanus, Johannes

Frankfurt a.M., 1683

Liber II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65507](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65507)

IOHANNIS SLEIDANI,

De

Quatuor Summis

Imperiis,

LIBER II.

Cæsare interfecto, C. OCTAVIUS, qui Cæsaris sororis erat nepos, traductis ad se legionibus acerbissimè persecutus est illius percussores. *Dio lib. 46. Livius Epit. 120. Appianus de bello civili lib. 3. Vellejus lib. 2. Suetonius.*

Et quum initio pro Republica videretur in M. Antonium arma sumere, tandem partitus Imperium cum illo & M. Lepido, TRIUMVIRATUM instituit, [*Ante Er. Vulg.*

43.] in quo M. Cicero, qui vehementer Antonium oppugnaverat, (*Philippicis suis*) trucidatus ab eo fuit, [*Eodem anno 43. ante Æram. Vulg.*] natus annos LXIII. cum ante annos octo mortem obiisset Q. Hortensius, totidem annis natu major illo, sicut supra dictum est. *De morte Ciceronis tradit Appianus lib. 4. Livius Epit. 120. Florus lib. 4. cap. 5. Plutarchus in vita. Dio lib. 47. Eutropius lib. 7. Vellejus lib. 2. Valerius lib. 1. cap. 4. & lib. 5. cap. 3. Orosius lib. 6. cap. 8.*

Ciceronem planè fefellerunt sua consilia: cum enim à morte C. Cæsaris Rempublicam perturbaret ANTONIUS, C. Octavium, Cæsaris propinquum, viginti annorum adolescentem, miris laudibus Senatui Cicero (*Philippica 5.*) commendabat, & svadere cœpit, ut non habita illius ætatis ratione crearetur Consul, adductis ex veteri memoria multis exemplis, & quamobrem id fieri posset, refutatis etiam iis, quæ metuenda videbantur, fidem suam obligare se profitebatur Senatui, semper illum talem fore civem, qualis tùm esset, qualemque eum maxime velle & optare deberent. Sed post ab illo destitutus, in Antonii manus devenit.

M. Brutus etiam graviter eum reprehendit, quòd illi sic adularetur. *In lib. Epistolarum ad Brutum, Epistola 16. cui initium: Particulam.*

Cæterùm in æmulatione Imperii, nativis, uti fieri solet, (*Sextus Aurelius: Imperia difficile concordiam custodiunt. Dio lib. 49. Appianus lib. 5.*) offensionibus, cum propter conjurationem in Octavium, triumviratu jam antea [*Ante Æram Vulgarem 36.*] motus esset, & relegatus M. LEPIDUS; bellum in ANTONIUM, alterum collegam, suscepit Octavius, & ipsum atque CLEOPATRAM, de qua supra diximus post Actiacam victoriam [*Ante Æram Vulgarem 31.*] expugnavit ad Alexandriam, & ad mortem sibi ipsis inferendam, ad egiptum [*Ante Æram Vulgarem 30.*] & ÆGYPTUM populi Romani provinciam fecit. *Dio lib. 50. & 51. Florus lib. 4. cap. 11. Vellejus lib. 2. Plutarchus. Eutropius lib. 7. Orosius lib. 7. cap. 19. Virgilius lib. 8. Horatius in Epistola Ode 9. Propertius lib. 3. Elegia 9. Lucan. lib. 4. Elegia 6. Svetonius in Augusto, cap. 17.*

Tradunt authores (*Strabo lib. 17. Cicerone. Budans de asse, lib. 4. Martialis. Hostilius.*

Hostus rei num. lib. 7.) Ægypti fructus annuos fuisse, Ptolomæo Aulete regnante, duodecim millia quingenta talenta: hanc summam nostri temporis viri docti redigunt ad septuagies & quinquies centena coronatorum aureorum millia. Cùm autem in populi Romani deditioem venisset, multò putant fuisse fructuosior, propter Indiæ & Æthiopiæ commercia. *At Diodorus Siculus, qui, ut ipse testatur, eodem Ptolomæo regnante in Ægyptum ivit, longè à Cicerone dissentit, redditum enim Ægypti fuisse dicit tantum lxx. c. lxx. talentorum. Isaacus Casaubonus in commentario ad Strabonem.*

Devicto & sublato Antonio solus per annos XLIV. Rempublicam gessit Octavius, & ipsius Imperii anno XXIX. conditæ autem urbis ter millesimo nongentesimo quinquagesimo quarto, sicut plerique numerant, [*Revera ante Æram Vulgarem anno 2. ita, ut primus annus Æræ Vulgaris inierit cum tertio anno, à Nativitate CHRISTI numerando*] natus est Salvator noster JESUS CHRISTUS, quum ante septem annos HERODES,

eognomento M A G N U S , templum Hiërosolymæ dirutum reedificasset magnificentissimè. [*Incepit edificare templum ante Æram Vulgarem 19. & templum exterius absolvit octo annorum spatio, ante Æram Vulgarem II.*] *Joseph. Antiq. lib. 16. cap. 14. de bello Judaico lib. 1. cap. 10.*

M. Antonius habebat in matrimonio, C. Octavii sororem, (*Vellejus lib. 2.*) sed amore captus Cleopatrx, cum Asiam peragraret, illâ desertâ, duxit hanc uxorem, eaque res partim etiam belli causam dedit. [*Ante Æram Vulgarem 32.*] *Dio lib. 50.*

Summus autem erat utriusque luxus, deque convivii illorum atque delitiis & voluptatibus incredibilia ferè prodiderunt authores: verùm is, quem dixi, fuit ipsorum exitus, vitæque finis. *Plutarchus in Antonio. Plinius lib. 9. cap. 25. Macrobius lib. 3. cap. 17.*

M. Antonius erat M. Antonii, de quo suprâ dictum est, Oratoris clarissimi, nepos.

C. Octavio regnante, populi Romani exercitus omnium primò bellum GERMANIÆ

MANIÆ fecit, in ipsorum finibus. [*Ante Æram Vulgarem II.*]

C. Julius Cæsar bis quidem profligavit Germanos, verum in Galliis, nempe Ariovistum in Celtis, (*Livius I. de bello Gallico. Scilicet non procul à Rheno,*) & deinde ad Mosæ confluentem atque Rheni: post eam victoriam, extructo ponte, Rhenum transiit, sed paucis diebus ibi commoratus, exercitum in Galliam reduxit, pontemque rescidit. *Cæsar lib. 4.*

Biennio deinde post, rursus ponte Rhenum transmisit, (*lib. 6. belli Gallici*) paulò supra eum locum, quo antea exercitum traduxerat, ac tum planè constituit in Svevos (*qui in Saxonia parte habitabant ultima, ubi nunc est Pomerania,*) proficisci. Verum per exploratores certior factus de rebus omnibus, & difficultatem veritus, inopiamque commeatus, in Galliam se recepit, partem aliquam pontis rescidit, & in altera parte turrim atque castellum constituit, præsidiisque firmavit, ne sui reditus metum hostibus omninò tolleret. *Dio lib. 39. & 40. Plutarchus in Cæsare. Orosius lib. 6. cap. 9.*

Et hæc quidem solùm aduersum Germanos gessit C. Cæsar, sicut ipse commemorat; (*lib. 4. & 6. de bello Gallico. Svetonius in Augusto, cap. 21. in Tiberio, cap. 9. Florus lib. 4. cap. 12. Horatius lib. 4. Od. 14.*) Verùm Octavius per Tiberium atque Drusum fratres, bellum RHOETIS intulit, atque VINDELICIS: & ex UBIS, populi Romani sociis, eam Germaniæ partem, quæ WESTPHALIA dicitur, invasit, duce QUINTILIO VARO: sed hunc ad internecionem propè concidit Cheruscorum dux ARMINIUS, inter Amisiam flumen & Lupiam. [*Anno Æræ Vulgaris 10.*] Ejus morte gravissimè perturbatum Virgilium, Horatius (*Ode 24. lib. 1.*) carmine pulcherrimo consolatur. *Cladis Varina historiam habent Florus lib. 4. cap. 12. Svetonius in Augusto, cap. 23. Vellejus lib. 2. Sextus Aurelius Victor. Dio 56. Tacitus Annal. lib. 1. & lib. de moribus German. Orosius lib. 6. cap. 21. Zonaras tomo 2. De loco editæ hujus stragis recentiores dissentiunt: Otho Frisingensis & Abbas Urspergensis, quique hos sequuntur, Picus in Stanrosticho, Nanclerus volum. 2. generat. 43.*

Hut.

Huttenuus propè Augustam Vindelicorum pugnatum scribunt. Aeneas Sylvius collocat pugnam ad Moguntiam, Mutius lib. 3. propè Francofurtum Moeni. Aventinus in Westphalia vel prope Dusbürgam commissum prælium affirmat, lib. 2. Vestigia verò & monumenta indubitata in agro Lippiensis comitatus supersunt.

DRUSUS in Germania periit, relictis filiis, Germanico, viro præstantissimo, & Claudio. Dio lib. 55. Svetonius in Tiberio, cap. 8. Ovidius ad Liviam, lib. 4.

Celebrat eum Horatius lib. 4. Ode 4. doctissimâ, sicut antè quoque diximus, & stirpem ipsius refert ad C. CLAUDIUM NERONEM, qui consul cum M. Livio Salinatore, II. [*Ante Æram Vulgarem 207.*] fratrem Annibalis, Asdrubalem, novas adducentem copias, ad Metaurum flumen concidit.

CANTABROS (populum Hispaniæ) prætereà domuit Augustus, & A Q V I T A N O S, & P A N N O N I O S, & D A L M A T A S, & I L L Y R I C O S, & S A L A S S I O S, Alpium incolas. Svetonius in Augusto, cap. 22. Dio lib. 54. Eutropius lib. 7. Orosius lib. 6. cap. 21. Florus 4. 12.

De deponenda quidem Imperii mole dicitur cogitasse non semel, sed cum invicem reputaret, & se privatum non sine periculo futurum, & illam arbitrio multorum temerè committi, sententiam mutavit. *Svetonius cap.28. Dio lib.52. Donatus in vita Virgilii. Zonaras tom.2. Josephus Antiq. Jud. lib.17. cap.10.*

Regni ipsius anno XXXIII. HERODES MAGNUS, quem M. Antonius, & ipse, tertio triumviratus anno, [*Ante Æram Vulg. 40.*] Judææ Regem constituerant, mortuus est, [*Ante Ær. Vulg. 1.*] & octavo post anno, filius ejus atque successor ARCHELAUS, relegatus fuit in exilium, Vienne, Galliæ oppidum. [*Anno Ær. Vulg. 7.*] *Zonaras tomo 1. Josephus Antiq. Judaic. lib.17. cap.19. & de bello Judaico, lib.2. cap.6.*

Ad provinciarum Imperii tutelam legiones aluisse scribitur OCTAVIUS XLIV. & in Ægypto quidem ternas, in Hispania totidem, per Germaniam octonas: *Orosius lib.5. cap.20. Dio & Tacitus.* Quantum autem fuerit ejus rei sumptus annuus, nonnulli rationem inierunt, & ad centies

ties atque vices centena coronatorum aureorum millia ponunt, sic, ut in singulas legiones annua ducenta septuaginta duo distribuunt aureorum millia. *De legionibus Romanorum, earumque stipendiis, consule Dionem lib. 55. Tacitum lib. 4. Annal. De stipendiis militum videatur Tacitus lib. 1. Præter hos legatur Budæus de Asse lib. 3.*

Legionem verò sex millibus peditum censent, equitibus quingentis. *Vide Flavium Vegetium de re militari, lib. 2. cap. 6. Modestinum de vocabulis rei militaris, Isidorum Etymolog. lib. 9. cap. 3. Suidam in voce λεγεών.*

In Octavio valdè prædicatur studium & liberalitas erga viros doctrinâ præstantes. Erant tunc præcipui nominis Poëtæ, VARIUS, VIRGILIUS, PLOTIUS, VALGIUS, FUSCUS, duo VISCI, POLLIO, MESSALA, BIBULI, SERVIUS, FURNIUS, HORATIUS, qui sua scripta cupit illis probari, minimè sollicitus, quid alii sentiant. *Horatius lib. 1. Satyra 10.*

Cæterum inde à M. Portio Catone & Africano majore, ad hoc usque tempus,

perpetuâ quâdam serie clarissima Romæ floruerunt ingenia , (*lege Hadriani Cardinalis præfationem in librum de sermone Latino.*) sed hoc Augusti seculum ferè postremum est , quod nativum illum Latinæ lingvæ succum & sanguinem incorruptum retinuit. Nam deinceps paulatim magis atque magis fuit sermo vitiatum , donec in meram degeneravit barbariem , quæ ad hanc nostram usque memoriam adhæsit.

Cordubæ natos Poëtas pingve quidam sonare Tullius (*pro Archia. Repetit hoc Seneca sua oria sexta*) ait & peregrinum quid de illis iudicaturum fuisse putamus, qui centum & amplius pòst annis vixerunt, non Cordubæ nati solum & educati, sed etiam Romæ?

Cæterum, TIBERIUS, Octavii Augusti privignus & gener & filius adoptivus admodum invitus , ut quidem præ se ferebat , & vix tandem exoratus à supplicante Senatu , principatum suscepit. [*Anno Æræ Vulgaris 14.*] (*Tacitus 1. Annal. Suetonius in Tiberio, cap. 24. Aurelius.*) Et initio quidem nihil solus agebat, deque rebus
omni

omnibus, quæ alicujus essent momenti, cum Senatu communicabat, sed paulò post, Reipublicæ curâ planè depositâ, totum se voluptatibus tradidit. *Svetonius in Tiberio, cap. 41. & seqq. Eutropius lib. 7. Tacitus Annal. lib. 5. Dio lib. 57.*

Eo regnante, ARMENIAM Parthi occuparunt, MOESIAM Daci & Sarmatæ. *Svetonius cap. 41.*

GALLIAM vastabant Germani: sed his incommodis nihil ipse movebatur. *Sextus Aurelius.*

Ejus regni anno decimo quinto [Anno *Æræ Vulgaris* 29.] CHRISTUM servatorem nostrum esse crucifixum, nonnulli tradunt, & magni quidem in re Theologica viri: sed eodem anno Lucas baptisatum esse scribit à Johanne. *Augustinus mortem CHRISTI collocat in consulatum Rubellii Gemini & Fusii Gemini, de civitate Dei, lib. 18. cap. 45. Idem sentit Lactantius lib. 4. cap. 10. & Tertullianus contra Judæos. Constat autem hoc 15. anno Tiberii Magistratum obtinuisse. Vide præterea Alciatum lib. 5. cap. 11. parergon.*

Floruerunt tunc M. COCCEIUS NERVA, pater & filius, CASSIUS LONGINUS, Jureconsulti. *Tacitus Annal. lib. 5. Svetonius in Nerone, cap. 37.*

Tiberii pater fuit Tiberius Nero, qui C. Cæsari bello militarat Alexandrino. *Svetonius cap. 4.*

Successit ei [*Anno Æra Vulgaris 37.*] C. CÆSAR CALIGULA, parentis optimi, GERMANICI, pessimus filius, & planè monstrum. Viginti tribus illis annis, quibus præfuit, infinitam auri vim Tiberius collegisse scribitur, quam iste primo statim anno totam profudit. *De Caligula legatur Dio lib. 59. Eutropius lib. 7. Aurelius, Orosius lib. 7. cap. 5. Svetonius cap. 39. in Caligula.*

Ipius regni anno secundo circiter, HERODES ANTIPAS, Magni filius, interfecto Johannis Baptistæ, Lugdunum fuit missus in exilium, *Josephus lib. 18. c. 14. & de bello Judaico, lib. 2. cap. 8. Eusebius hist. Eccl. lib. 1. cap. 11. lib. 2. cap. 4. & successorem habuit HERODEM AGRIPPAM, qui Jacobum Apostolum extinxit. Act. 12. Josephus lib. 20. cap. 16. Eusebius lib. 2. cap. 22. Nicephorus lib. 2. cap. 38. [Anno Æra Vulgaris 41.]*

Calig.

Caligulae necato subrogatus est CLAUDIUS patruus. Is, ubi defecisset Britannia, profectus eò, & parte Insulae in deditio- nem receptâ, domum rediit. *Svetonius in Claudio, cap. 17. Dio lib. 60. Entropius lib. 7. Orosius lib. 7. cap. 6.*

Maxima fuit, eo regnante, passim inedia, quam ab AGABO prænunciatam fuisse, Lucas Evangelista commemorat. *Act. II. Meminit hujus famis Josephus Antiq. lib. 20. cap. 2. Epiphanius her. 48. & 66. Eusebius hist. Eccles. lib. 2. cap. 8. Orosius lib. 7. cap. 6. Ruffinus lib. 2. cap. 8. Xiphilinus in Claudio.*

Claudii successor NERO CLAUDIUS, [*Anno Erae Vulgaris 54.*] non obscure significabat quandoque, se sublatu- rum esse prorsus ordinem Senatorium. (*Svetonius in Nerone, cap. 87.*) Eo regnan- te, Britannia magnam cladem accepit, di- reptis ibi civibus atque sociis populi Roma- ni. (*Svetonius 39. Entropius lib. 7. Festus Ru- ffus.*) Legiones etiam sub jugum missæ fue- runt in ARMENIA, & vix ægrè retenta Syria: Deinde GALLIA defecit, (*Svetonius cap. 40.*) authore Julio Vindice, ejus provinciæ præ- fecto,

fecto, pòst etiam HISPANIA, (*Svetonius cap. 42.*) duce Sergio Galba. Cùmque de recuperandis amissis cogitaret, inque Galliam pararet profectioem, reliqui etiam exercitus, quos habebat, passim in provinciis rebellarunt. *Videatur Tacitus Annal. lib. 13. 14. 15. & 16. Dionis Epitome.*

Quàm fuerit immanis & efferata bestia, notum est ex historiis: itaque iudicatus hostis à Senatu seipsum interfecit [*Anno Ære Vulgaris 68.*] adjuvante servulo. *Eutropius 6. Aurelius Victor, Orosius lib. 7. cap. 7. Svetonius 49. & 52.*

Florebant eo tempore, præter SENE- CAM, LUCANUS, PERSIUS, SILIUS ITALICUS, Poëtæ: & hic quidem ultimo Neronis anno fuit Consul. *Lilius Gyraldus ex Tacito. Plinius Secundus lib. 3. Epist. 7. ad Caninium.*

Abeo tempore status Reipubl. fuit eo redactus, ut penes exercitum atque Legionem Populi Romani esset, creare Cæsarem; Hunc ad modum factus est etiam Cæsar VESPASIANUS: [*Anno Ære Vulgaris 69.*] (*Morem hunc sub Pertinace increvisse Zosimus lib. II. testatur.*) Nam qui per
Mæsi-

Mœsiam erant, & Pannoniam, & Judæam, & Syriam exercitus, ab A. VITELLIO defece-
runt, & in Vespasiani verba jurarunt. *Ta-
citus Annal. lib. 19. Svetonius in Vitellio,
cap. 15. in Vespasiano, cap. 6. Orosius lib. 7. c. 8.*

Hic ACHAIAM, LYCIAM, RHO-
DUM, BYZANTIUM, SAMUM, THRACI-
AM, CILICIAM & COMAGENEM popu-
li Romani provincias fecit, (*Eutropius lib. 7.
Orosius lib. 7. cap. 9. Svetonius cap. 8. Aureli-
us in Victore,*) & HIEROSOLYMAM [*An-
no Æræ Vulgaris 70.*] funditus delevit, ad-
ministrante bellum TITO filio. *Tacitus
lib. 21. Josephus in hist. excidii Hieros. Ni-
cephorus lib. 2. Hist. Eccl. cap. 3. & seqq. Ense-
bius lib. 3. cap. 5. & seqq. Lactantius lib. 4.
cap. 21. Zonaras tom. 1.*

FLAVIUS DOMITIANUS, cum Chattis,
[*circa Annum Æræ Vulgaris 85.*] cum Da-
cis, [*circa Annum ejusdem Æræ Vulg. 88.*]
cum Sarmatis bella gessit, deque iis trium-
phavit. *Svetonius in Domitiano, cap. 6. Au-
relius Victor. Eutropius 7. Orosius lib. 7.
cap. 10. Eusebius lib. 3. cap. 13. Xiphilinus.*

Vixerunt tunc STATIUS, JUVENALIS,
MARTIALIS, Poëtæ.

ULPI-

ULPIUS TRAIANUS à NERVA
COCCEIO adoptatus, [*Anno Æra Vulgaris* 97.] ac deinde Cæsar factus, [*Anno sequenti* 98.] Dacos bis rebellantes domuit,
[*Incepit Bellum Dacicum quinquennale Anno Æra Vulgaris* 101.] ac Romanæ ditionis
fecit, coloniasque deduxit. *Dio Cassius.*
Dacicum bellum à Caninio Poëta tentatum
Plinius meminit lib. 8. Epist. 4.

In Armeniam & Parthos cum exercitu
profectus, deditioe & gratiâ sibi illos ad-
junxit, & PARTHICUS deinde vocatus est.
(*Eutropius lib. 8. Festus Rufus.*) Verùm ple-
rique omnes ab eo subjecti populi, rebella-
runt tandem, præcipuè per Armeniam & Me-
sopotamiam, Parthi etiam regem ipsis da-
tum ab illo, repudiarunt, cùm in Italiam re-
verti cœpisset. [*Anno Æra Vulgaris* 116.]
Legatur Aurelius Victor, Orosius lib. 7.
cap. 12. Xiphilinus, Zonaras tom. 2.

ÆLIUS ADRIANUS Judæam rebellan-
tem domuit: ejus causa belli fuit, quòd Hie-
rosolymæ, quam rursus habitari permisit,
Jovi Olympio templum ædificasset, quam
rem indignissimè Judæi ferebant. [*Anno*
Æra Vulgaris 132.] *Dio Cassius in Adriano,*
Ense-

Eusebius lib. 4. c. 2. & seqq. Nicephorus lib. 3. c. 22. & seqq. Orosius lib. 7. c. 3. Zonaras tom. 1.

Gallias, item Germaniam, & Britanniam & Hispanias invisit. Deinde Mauritaniam, & Parthos, & Asiam, & Græciam, perque Siciliam Romam rediit: Inde rursus in Africam profectus, Romamque reversus, denuò Græciam Asiamque petit, illinc in Arabiam contendit, & post in Ægyptum. Videatur *Ælius Spartianus in Hadriano. Festus Rufus, Aurelius Victor, Xiphilinus.*

Convocato Senatu (*Dio Cassius*) commendavit eis ANTONINUM PIUM, [*Anno Æra Vulgaris 138.*] qui post eum factus Cæsar, pacem coluit, deque omnibus benè mereri studens, exteros reges atque populos literis & humanitate in officio continuit. *Aurelius Victor. Eutropius lib. 3. Julius Capitolinus. Orosius lib. 7. cap. 14.*

Ejus tempore Jurisconsulti floruerunt, ALBURNIUS VALENS, TUSCIANUS, VINIDIUS VERUS, ULPIDIUS MARCELLUS, ARRIANUS, TERTULLIANUS, SALVIUS JULIANUS, L. VOLUSIUS METIANUS. *Capitolinus in Pio.*

Anto-

Antonino Pio successit [*Anno Æra Vulg.* 161.] filius (*Julius Capitolinus*) M. ANTONINUS, cognomento PHILOSOPHUS, qui propinquum L. AURELIUM VERUM, socium Imperii sibi sumpsit. Per eum feliciter gessit Parthicum bellum, (*Eutropius lib. 8. Festus Rufus:*) ipse domi & in urbe Rempublicam curans; Deinde, mortuo Verro, [*Anno Æra Vulgaris* 169.] solus imperavit, & in Germanos benè rem gessit: MARCOMANNOS etiam oppressit, & SARMATAS, & VANDALOS, & QUADOS, qui Pannonias invaserant. *Quadi* *Ksadoi* Germania populi *Ptolomeo, Tacito & aliis.* Hos ipsos *Austriacos* quidam putant; *Silesios* indigitat *Dubravius*; *Aventinus Marckfeldres Austria* tractus populos vocat. *Quadi* quondam *Helvetii* dicti sunt. *Eutropius. Zosimus lib. 3.* *Quados* *Saxonum* partem facit: *Die Quaden* *Sachsen.*

Plerique enim omnes populi, inde ab Illyrico usque in Galliam, eo tempore contra nomen Romanum conspiraverant. *Orosius lib. 7. cap. 15. Eusebius hist. Eccl. lib. 5. cap. 5. Nicephorus lib. 4. cap. 12. Tertullianus in Apologetico, cap. 5.*

Hujus

Hujus laudatissimi Principis filius flagitiosissimus, Commodus Antonius: [*Anno Erae Vulgaris 180.*] per legatos devicit Mauros atque Dacos, (*Aelius Lampridius*) composuit Pannonias, Germaniam, Britanniam, imperium ejus recusantes. Ipse interim in omni genere turpitudinis & crudelitatis vitam degens. *Plura de eo Aurelius, Eutropius lib. 8. Herodianus lib. 1. Xiphilinus, Orosius lib. 7. cap. 9.*

SEPTIMUS SEVERUS [*Anno Erae Vulgaris 193. seq.*] civile bellum gessit cum NIGRO, qui Asiam, & cum ALBINO, [*Anno Erae Vulgaris 198.*] qui Galliam ad defectionem sollicitabat, (*Aelius Spartianus.*) Cum Parthis feliciter pugnavit, [*Anno Erae Vulgaris 200.*] Judæos per Syriam debellavit. Persarum regem ABAGATUM subegit. Arabas in deditiorem accepit. Britanniam communivit, muro utrinque ad Oceanum ducto, per transversam insulam, & subactis populis, Britanniae infestis, Eboraci vitam finiit. [*Anno Erae Vulgaris 211.*] *Eutropius lib. 9. Aurelius Victor. Herodianus lib. 2. & 3. Orosius lib. 7. cap. 17. Xiphilinus. Festus Rufus.*

Ejus

Ejus filius ANTONINUS BASSIANUS CARACALLA bellum intulit Parthis & Armeniis. Hic est, qui PAPINIANUM, Prætorii præfectum, nolentem defendere parricidium, trucidari iussit. [*Anno Era Vulg. 212.*] *Spartianus de causa necis variat. Plura apud Xiphilinum, Eutropium lib. 8. Sex. Aurelium Victorem, Herodianum lib. 4. Festum Rufum.*

Viguerunt hoc tempore complures Juriconsulti, (*Lampridius in Severo,*) plerique omnes Papiniani auditores, TARRUNTIUS PATERNUS, MACER, TERENCEIUS CLEMENS, MENANDER, ARCHADIUS, RUFFINUS, PAPIRIUS FRONTO, ANTHIUS MAXIMUS, HERMOGENIANUS, AFRICANUS, FLORENTINUS, THRYPHONIUS, JUSTUS CALISTRATUS, VENULEIUS CELSUS.

Interfecto Caracallæ [*Anno Era Vulg. 217.*] successit MACRINUS, (*Julius Capitol.*) qui parùm feliciter pugnans cum Artabano, Parthorum rege, quum Legionem animadverteret ad HELIOGABALUM, Bassiani filium, inclinare, pacem fecit. *Herodianus lib.*

4. & 5. *Eutropius lib. 8. Orosius lib. 7. cap. 18.*
Aurelius Victor. Xiphilinus.

ALEXANDER SEVERUS, fœdissimi hominis HELIOGABALI successor, [*Anno Ære Vulg. 222.*] vir strenuus, Artaxerxem, Persarum regem, ingenti prælio vicit. [*Anno Ære Vulg. 234.*] (*Lampridius in Alexandro. Herodotus lib. 6. Artaxerxem, Oros. Eutrop. & Cassiodor. Xerxem nominant.*) Mesopotamiam recuperavit, deperditam ab Heliogabalo: per legatos in Mauritania, in Illyrico, in Armenia feliciter belligeravit: in Germanos deinde profectus, qui Galliam vastabant, à quibusdam suis militibus interfectus est. *Aurelius, Orosius lib. 7. c. 18. Eutropius lib. 8.*

Huic erat familiaris admodum ULPIANUS Jureconsultus, Papiniani discipulus. [*Occisus Anno Ære Vulgaris 226.*] (*Eutropius lib. 8. Festus Rufus.*) Vixerunt tunc etiam PAULUS, & POMPONIUS, & MODESTINUS. (*Lampridius in Alexandro.*)

Alexandrum excepit MAXIMINUS, [*Anno Ære Vulgaris 238.*] Is totis viribus in Germaniam profectus, non solum Romano milite, (*Julius Capitolinus*) sed Mauris etiam, & Osdroennis, & Parthis,

this, quos Alexander habuerat, usus est: Vicos Germaniæ longè latèque incendit, hostium vim magnam concidit, ac multò plures cepit, militemque reduxit opulentum. Germaniâ pacatâ, Syrmium venit, & Sarmatis bellum inferre cogitabat: nec id modò, sed ipsius etiam erat propositum, regiones illas omnes, quæ sunt sub Septentrionibus, ad Oceanum usque, Romano subicere Imperio, sed offensus crudelitate illius exercitus, GORDIANUM summæ rei præficit, (*Capitolinus in Gordiano*) eamque rem Senatus, qui & ipse Maximinum oderat, habuit ratam, & illum Reipublicæ hostem pronunciat. Hoc factum vindicaturus ille, habitâ concione ad exercitum, Romam contendit. (*Eutropius lib. 6. Herodianus lib. 8.*) Quo cognito, Senatus PUPIENUM, & BALBINUM Imperatores declarant, [*Anno Æræ Vulgaris 236.*] & Pupieno quidem belli tradit administrationem adversus Maximinum, qui, Aquilegam obsidens, à suis militibus, unâ cum filio, quiescens in tabernaculo, fuit interfectus. [*Anno Æræ Vulgaris 237.*] *Orosius lib. 7. cap. 19. Aurelius Victor.*

Victor. Eusebius lib. 6. cap. 21. Nicephorus lib. 5. cap. 25. Zosimus lib. 1.

Post hæc, Pupieno & Balbino per seditionem militarem occisis, quum biennio regnassent, ad Gordianum, adolescentem, rerum summa delata fuit. [*Anno Æræ Vulgaris 238.*] *Julius Capitolinus in Balbino & Gordiano. Pupienum multi Maximum putant. Eutropius lib. 5. Zosimus lib. 1.*

Is quarto sui imperii anno, [*Æræ Vulgaris 242.*] per Mœsiam atque Thraciam, in Persas profectus est, in iisque locis populi Romani hostes profligavit: inde per Syriam venit Antiochiam, quæ tum à Persis tenebatur: illic frequentibus præliis decertavit, & S A P O R E M, Persarum Regem, ejecit, ita quidem, ut Persæ, qui jam propè formidabiles erant Italiæ, suos intra fines recipere sese cogerentur. Sexto demum Imperii anno circumventus à PHILIPPO, prætorii præfecto, qui milites ad seditionem concitaverat, interfectus est. [*Anno Æræ Vulgaris 244.*] *Zosimus lib. 1. Festus Rufus, Aurelius, Eutropius lib. 9.*

G

Oro-

Orosius lib. 7. cap. 19. Pomponius Latus in compendio Rom. hist.

Idem fuit etiam exitus PHILIPPI, (*Zosimus lib. 1.*) qui contra Scythas, Romanorum sociis & municipiis inferentes bellum, legatos cum exercitu misit. [*Anno Aera Vulgaris 250.*] *Aurelius, Eutropius lib. 9. Orosius lib. 7. cap. 20. Pomponius Latus. Primus hic Christo fidem dedit: Eusebius lib. 6. cap. 27. Nicephorus lib. 5. cap. 25.*

Hic successorem habuit DECIMUM, qui à legionibus Illyricis factus Cæsar, assentiente postea Senatu, primùm Galliæ motus composuit. (*Zosimus lib. 1.*) Deinde, Republicâ Senatui commendatâ, profectioem unâ cum filio, Imperii socio, Senatus voluntate, suscepit in SCYTHAS, qui terra marique Thraciam, & alia Imperii loca, vastabant: & præliis aliquot victor, hoste in angustias locorum redactò, plenam victoriam reportasset, nisi GALLUS HOSTILIANUS, extremæ Mœsiæ præfectus, consilium illius ad Hostem enunciasset: quo factum est, ut, prælio commisso, Pater & filius, ex insidiis circumventi, interficerentur. *Sextus Aureli-*

relius. Entropius lib. 9. Eusebius Eccl. hist. lib. 7. cap. 1. Nicephorus lib. 5. cap. 25. Pomponius Latius.

GALLUS deinde, Cæsar factus, [Anno *Æra Vulgaris* 251.] à Legionem una & militum reliquis, qui superstites erant, pacem cum Scythis fecit, (*Zosimus lib. 1.*) populo Romano turpem & ignominiosam, quando tributum eis dependere promisit, rem inauditam & tanti nominis majestate prorsus indignam. Itaque ferociores facti Scythæ, rupto fœdere, populabantur Dardaniam, Thraciam, Thessaliam, Macedoniam; nec id modò, sed Asiam quoque, vastatis & deletis quàm plurimis urbibus. Demum, Scytharum exemplo, multi alii facti sunt Romanorum hostes, complures etiam rebellarunt. In Syriam penetrabant Parthi, & Armeniam occupabant, fugato ipsorum rege Tyridate. *Pomponius Latius.*

Scythæ verò tam erant insolentes, ut etiam Italiæ minarentur, & magna perfecturi videbantur, nisi ÆMILIANUS, Mœsiae præfectus, ad oram Sarmaticam, confirmato suo milite pollicitationibus & spe præmiorum, illos fudisset, ac longissime

finem persecutus, ipsorum quoque fines diripuisset, hac de causa Cæsar fuit salutatus à milite: GALLUS autem, eo cognito, profectus, ut obsisteret, unà cum filio VOLUSTIANO, imperii locio, fuit interfectus. [*Anno Æra Vulgaris 253.*] *Entropius lib. 9. Orosius lib. 7. cap. 21. Aurelius Victor.*

Hoc tempore CYPRIANUS floruit, (*Eusebius lib. 7. cap. 3. Nicephorus lib. 6. c. 7.*) Episcopus Carthaginensis, [*Occubuit Martyr Anno Æra Vulgaris 259.*] cuius extant, inter alias multas, epistolæ quædam ad LUCIUM, Episcopum Romanum, quem fratrem vocat, & collegam, (*1. Tomo conc. pag. 369. cum seqq.*) multo autem plures ad CORNELIUM, ubi conqueritur, inter alia, de iis, qui propter delicta condemnati ab Aphricanis Episcopis, & sacerdotio dejecti, Romam confugerant, amplioris cognitionis causâ. Nam æquum esse dicit, (*Epistolâ, cujus initium est: Legi literas tuas, pater, pag. 381.*) ut, quo loco crimen est admissum, ibi causa disceptetur: Singulis enim Pastoribus attributam esse portionem gregis, de qua

sint rationem reddituri Domino: Non ergò scindendam esse concordiam Episcoporum, neque despiciendum iudicium eorum, qui per Aphricam de causa jam statuissent. *Vide in Epist. Cypriani lib. 3. juxta editionem Pamelii.*

Interim exercitus alter, qui in Alpibus erat, VALERIANUM, nobili genere natum, Cæsarem elegerat, (*Pompon. Lætus*) quod cum Æmilianii milites audissent, ne turbis implicarentur, suum Cæsarem interficiunt, & ad Valeriani partes transeunt. *Entropius lib. 9. Aurelius Victor. Orosius lib. 7. cap. 21. Zosimus lib. 1.*

ÆMILIANUS datis ad Senatum literis, quum Imperator factus esset, promiserat se liberaturum Thraciam & Mesopotamiam ab hostibus, recuperaturum Armenias, & depulsurum undique hostes Romani nominis. (*Pomponius Lætus.*)

VALERIANUS in bellum Persicum profectus, [*Anno Era Vulgaris 259.*] culpâ cujusdam sui ducis, captus fuit à SAPORE, Persarum Rege, (*Trebellius Pollio in vita*) quem vicini principes atque populi confœderati hortabantur, frustra tamen,

ut captivum dimitteret: hoc enim esse Romanorum fatum, ut victi multò fortius resistent.

Entropius lib. 9. Festus Rufus. Aurelius Victor. Orosius lib. 7. cap. 22. Eusebius lib. 7. cap. 9. Nicephorus lib. 6. cap. 10. Zosimus lib. 1.

Capto Valeriano, successit ejus filius GALLIENUS. [*Anno eodem 259.*] Hic totum se voluptatibus dabat, neglectâ Republicâ, sic quidem, ut milites, qui passim per provincias erant, novos Imperatores sibi deligerent, per Galliam, Hispaniam, Pannonias, Illyricum, Ægyptum, Africam, cæterisque in locis, qui tamen omnes, partim ab illo, partim civilibus inter ipsos dissidiis, oppressi fuerunt. *Videatur Pollionis historia de 30. Tyrannis, eorumque mutuis laniensis.*

Ipso regnante, GOTH I Thraciam occupant, Macedoniam vastant, Thesalonicam obsident. Scythæ in Bithyniam & Cappadociam & Asiam invadunt, & ab Euxino Ponto in Istrum devecti, Romanorum municipiis vim faciunt. *De Gallieno Aurelius Victor. Festus Rufus. Eusebi-*

Sebins lib. 7. cap. 18. Zosimus lib. 1. Entropius lib. 9.

Ejus verò tanta socordia fuit, ut, cum de provinciarum defectionibus & publicis calamitatibus audiret, ridiculè semper & contemptim responderet, quasi Respublica nihilominus consistere, suamque dignitatem retinere posset, nec ideo facta sit ejus deterior conditio. Contemptus igitur tam domi, quam foris, ob dedecorosum vitæ genus, Reipublicæ quamplurimos conciliavit hostes: ac Scythæ quidem, & Gothi, cumque his permixti quam plures alii populi, erant tum in armis, ac in perniciem populi Romani conjuraverant circiter CCCXX. hominum millia, sed hos omnes in Mœsia, multisque aliis in locis, debellavit tandem FLAVIUS CLAUDIUS, qui interfecto Gallieno [*Anno Æra Vulgaris 268.*] successerat, vir magnæ virtutis ac dignus longiori vitâ. *Trebellius Pollio in Vita. Entropius lib. 9. Orosius lib. 7. cap. 23. Pomponius Latus.*

Post Claudium fuit AURELIANUS, [*Anno Æra Vulgaris 270.*] (*Flavius Vopiscus,*)

piscus,) quoniam ejus erat perspecta virtus, quam, regnante Claudio, multis locis in hostem declaraverat. Is per Insubriam bella gessit, & cum Marcomannis confligit, dubiè quidem initio & periculosè, verùm feliciter tandem; postquam illius mandato libris inspectis Sibyllinis religionem Senatus procurasset: Romam inde profectus, & mulctatis nonnullis, ob seditionem excitatam se absente, bellum suscepit, ut, quæ sunt ad Orientem Solem, in Syria, provincias recuperaret, (*Zosimus lib. I.*) quas ZENOBIÀ, fortis & animosa fœmina, suorum liberorum tutrix, obtinebat, ab Odenato conjugæ sibi relictas, qui Gallieno Cæsare, multa fortiter ac præclarè iis in locis gesserat. *Eutropius lib. 9. Aurelius Victor. Festus Rufus. Pollio in vita 30. Tyrannorum. Orosius lib. 7. cap. 23. Procopius in bello Persico lib. 2.*

Quacunque transiret Cæsar, hostes populi Romani fudit, in Illyrico, in Thracia, cæterisque in locis, ac demum in hostilem regionem ubi venisset, post virum & periculi plenam dimicationem, vi-

cit,

cit, & Reginam cepit. [*Anno Æra Vulgaris 273.*] quæ Persarum & Armeniorum auxiliis confisa fortissimè repugnaverat. Ejus autem regionis, quam debellaverat, præcipua erat civitas PALMYRA: Cùmque Cæsar ex Asia rediisset in Europam, Palmyrani rebellarunt, occiso duce, & militibus in præsidio collocatis. Reverfus igitur eò, captam urbem evertit, interfectis omnibus, ita quidem, ut nec ætati parceret ulli, neque sexui. *Palmyra Syria urbs, olim Hadriano- polis vocata fuit, teste Stephano, Syrorum quoque lingua Thadamus dicta fuit, ut tradit Baptista Egnatus. Zosimus lib. 1.*

Ægyptum deinde, quæ tum defece- rat, recepit, & Gallias denuò Romanæ di- tionis fecit: pòst Romæ triumphavit, in- de per Illyricum profectus, Persis bellum indixit: sed in itinere à suis familiaribus est interfectus. [*Anno Æra Vulgaris 275.*]

Aurelius, Pomponius Latus, Zosimus lib. 1. hi- storia nova.

Ab ejus interitu fuit interregnum ali- quandiu, (*Fl. Vopiscus*) quod post Ro- muli mortem acciderat nunquam. Tandem

successit TACITUS, qui paucorum mensium Imperator, nihil memorabile perfecit: hunc Senatus oraverat, ne moriens, liberos suos, verum aliquem spectatae virtutis ac probitatis virum, imperii successorem faceret. Is fuit PROBUS, [*Anno Aerae Vulgaris 276.*] qui tam ab exercitu, quam à Senatu confirmatus, Galliam recepit, & Francones Germanos, qui illam obtinebant, multis praëliis devicit. *Romana historia Francos, non Francones scribunt. Vopiscus, Aurelius, Eutropius lib. 9. Pomponius Letus, Orosius lib. 7. cap. 24.*

In Illyrico Sarmatas, aliasque gentes, concidit, & itinere factò per Thraciam barbaros populos, Romani nominis terrore, & rerum gestarum magnitudine, sibi devinctos reddidit, (*Zosimus lib. 1.*) Asiam pacavit, & Parthorum regem ad petendam pacem solà nominis sui famâ excitavit: Pacem cum Persis fecit, ac inde in Thraciam revertit, & externos populos devictos in Romanum solum transtulit, ex quibus aliqui fidem servarunt: Alii contrà, quos tamen omnes magna ex parte post oppressit. Et cum rebelliones per Galliam, Hispaniam atque

que Britanniam sedasset, iter ingressus per Illyricum, ut Persis bellum inferret, à suis insidiosè fuit interfectus. [*Anno Æræ Vulgaris 282.*] *Orosius lib. 7. cap. 14. Pomponius Lætus.*

Florebat tùm Respublica, longè latèque pacatis undique populis, ita quidem, ut **PROBUS** aliquando diceret, brevi futurum, ut Legionibus atque Præfidiis nihil esset opus: hoc illius dicto milites offensi, judicabant è medio tollendum esse. *Vopiscus. Eusebius Hist. Eccl. lib. 7. cap. 24.*

Post eum subiit **CARUS**, qui Sarmatas, morte Probi factos insolentiores, & Italiæ minitantes, fregit. (*Vide Orationem Synesii de regno ad Arcadium.*) inque Persas proficiscens, Mesopotamiam cepit, longiusque profecturus interiit. *Vopiscus in vita, Sextus Aurelius, Eutropius lib. 9. Pomponius Lætus, Orosius lib. 7. cap. 24. Festus Rufus.*

Ex filiis natu minorem, **NUMERIANUM**, militiæ Comitum secum habuit, alterum, **CARINUM**, Galliis præfecerat:

NUMERIANUS à Socero suo fuit occisus, [*Anno Era Vulgaris 284.*] in ejusque locum venit DIOCLETIANUS, (*Vopiscus in Vita Numeriani & Carini. Eutropius lib. 9. Aurelius. Orosius lib. 7. cap. 24.*) cum eo præliis aliquot confligit CARINUS, adipiscendi imperii causâ, sed victus occubuit. [*Anno Era Vulgaris 285.*] DIOCLETIANUS, propter nascentes non uno in loco turbas ac seditiones, collegam sibi sumpsit MAXIMIANUM, [*Anno Era Vulgaris 286.*] Is Galliam commotam pacavit, & Africam. Diocletianus autem Ægyptum, interfectis barbarum authoribus. [*Anno Era Vulgaris 292. seq.*] Britanniam quoque decimo post anno, quam defecerat, recepit: & ut firmior esset Reipublicæ status, neve propter successionem novi motus excitarentur, GALERIUM adoptavit, Maximianus autem CONSTANTIUM CHLORUM. [*Anno Era Vulgaris 291.*] *Sextus Aurelius. Festus Rufus. Eutropius lib. 9. Orosius lib. 7. cap. 23.*

Contra NARSEM, Persarum regem, missus à Diocletiano Galerius, infeliciter

citer pugnavit, (*Festus, Rufus,*) amissâ majore parte exercitûs, sed jussus redintegrare bellum, ingenti prælio superavit hostem, & longiùs, quàm quivis alius Imperator, excepto Trajano, iis locis progressus, captâ Ctesiphonte, totam Assyriam domuit, & quinque trans Tigrim flumen provincias, quæ Trajano Cæsare defecerant, recepit. [*Anno Era Vulgaris 297.*] *Entropius, Pomponius Letus.*

Per Asiam rebus compositis, in Europam DIOCLETIANUS rediit, in qua pacati tum erant Scythæ, Sarmatæ, Alani, Bastarnæ, Carpi, Catti, Quadi. Postea tum ipse, tum Maximianus, [*Anno Era Vulgaris 304.*] abdicato magistratu, suos confortes, de quibus antè diximus, Imperio præficiunt, CONSTANTIUM quidem Galliis, Britannia, Hispaniis, Italia, Africa, GALERIUM autem Illyrico, Græciæ & Asia. *Orosius lib. 7. cap. 25. Entropius in fine noni libri. Eusebius lib. 8. cap. 26. Socrates lib. 1. cap. 1. Pomponius Letus.*

Hoc tempore Romæ fuit Episcopus, MARCELLUS, cujus extat decretum, (*Tom. 2.*

conc. pag. 417. editionis Veneta.) *Episcopis non licere convocare Synodum, absque Romanae sedis auctoritate, non licere item damnare ullum Episcopum, qui Romam provocarit.* Repetitur 2. quæst. 6. ad Romanam Ecclesiam, Dist. 17. c. Synodum Episcoporum.

Erat hujus etiam, sicut aliorum ante ipsum, afflictæ tenuisque fortuna, quum Cæsar eum persequeretur Maxentius. Itaque facile colligi potest, an in his angustiis atque latibulis tantum ille sibi sumferit, ut ejusmodi faceret decreta. *Damasus in vita Marcelli.*

Constantio tandem Eboraci mortuo, [*Anno Æræ Vulgaris 306.*] Galerius adoptavit SEVERUM & MAXIMIANUM. *Orosius lib. 7. c. 25. Eutropius lib. 10. Sextus Aurelius.*

Interea milites prætoriani MAXENTII Romæ salutant Cæsarem. *Eutropius lib. 10. Aurelius Victor. Socrates lib. 1. cap. 1. Zosimus lib. 2. Pomponius Latrus.*

Inter-

Interfecto Severo [*Anno Æra Vulgaris 307.*] MAXIMIANUS imperii collegam assumpsit LICINIUM. *Eutropius lib. 10. Socrates lib. 2. cap. 1. Pomponius Latus.*

Inter hos magni fuerunt motus, ideoque nobiles Romani CONSTANTINUM, Constantii filium, in Galliis agentem, evocant, ut urbem à tyrannide Maxentii liberaret. Ille cum parte copiarum in Italiam profectus, commisso prælio vicit, & tandem ad urbem Romam exercitum Maxentii planè concidit. [*Anno Æra Vulgaris 312.*] *Eutropius lib. 10. Orosius lib. 7. cap. 28. Eusebius Hist. Eccl. lib. 9. cap. 8. & lib. 1. de vita Constantini, cap. 32. Socrates lib. 1. cap. 1. Zosimus lib. 2. Pomponius Latus. Meminit Prudentius Poeta.*

Tandem etiam cum LICINIO bella gessit, qui prælio victus, & plerisque omnibus exosus, à militibus demum fuit interfectus. [*Anno Æra Vulgaris 325.*]

Sextus Aurelius, Eutropius lib. 10. Orosius lib. 7. cap. 28. Eusebius in vita Constantini M. lib. 2. cap. 18. Nicephorus lib. 7. cap. 45. Socrates lib. 1. cap. 2. Zosimus lib. 2.

Ejus

Ejus belli causam fuisse nonnulli scribunt, quod Christianæ professionis homines acerbè Licinius persequeretur, cùm quidem persæpè rogatus esset atque monitus à Constantino, ne faceret. *Eusebius lib. 10. cap. 8. Socrates lib. 1. cap. 2. Sozomenus lib. 1. cap. 7. Nicephorus lib. 7. cap. 44. Pomponius Latus.*

Nam inde à resurrectione CHRISTI ad hanc ætatem usque, per annos ferè trecentos, qui CHRISTUM profitebantur, variè fuerunt afflicti. Nam, ut illa præmittam, quæ sacra Scriptura de STEPHANO, de JACOBO, fratre Johannis, de PETRO captivo, sed per Angelum liberato, commemorat, *Actorum cap. 7. cap. 12. cap. 9.* ut PAULUM quoque taceam, qui & ipse graviter Ecclesiam DEI persecutus est, & postea conversus, nullum non periculorum genus adiit propter CHRISTUM: Romani quoque Cæsares horrendas & immanes excitarunt lanienas, NERO, DOMITIANUS, TRAIANUS, SEPTIMIUS SEVERUS, MAXIMINUS, DECIUS, VALERIANUS, AURELIANUS, DIOCLETIANUS,

NUS, MAXIMIANUS. *Augustinus de Civitate Dei, lib. 8. cap. 52. De his persecutionibus vide Scriptores Ecclesiasticos, Eusebium Nicephorum, Sulpitium Severum &c.*

Rerum autem potitus **CONSTANTINUS**, & veram complexus religionem, portus extitit atque refugium Christianis. *Quomodo Constantinus ad Christianismum amplexandum adductus sit, scribit Zosimus, lib. 2. longè aliter, ac Ecclesiastici Scriptores rem explicant.*

Tunc primum etiam **EPISCOPI ROMANI** cœperunt esse intuto: nam hucusque plerique omnes fuerant affecti suppliciiis.

Numerantur autem inde à **PETRO**, quem ipsi primum fuisse volunt, (*Tom. I. concil.*) ad hoc usque tempus triginta tres. Horum decreta sunt in libros inserta conciliorum, sed ex iis pleraque tam sunt levicula, tam nugatoria, tam aliena prorsus à sacris literis, ut credibile sit, ab aliis longo pòst tempore fuisse conficta. Sin autem vera sunt, & ab illis emanarunt, tunc fanè, quod vaticinando Paulus (*2. Thessal. 2.*) dicebat, filium illum perditum hominemque peccati jam tum operari

rari cœpisse mysterium iniquitatis, rectissime videtur hanc etiam ad partem accommodari posse.

ANACLETO, qui ponitur quartus à Petro, (*Tomo 2. conc. pag. 309.*) tribuitur, & extat decretum, quo statuit Ecclesiam Romanam esse, mandato & institutione CHRISTI, caput aliarum Ecclesiarum. *Repetitur Distinct. 22. can. 2. Sacrosanct. Item Distinct. 21. c. In novo.*

Alteri post eum, ALEXANDRO, decretum adscribitur, (*1. Tom. Concil. pag. 316. Ep. 1. ad omnes Orthodoxos,*) quo mandat, ut aqua cum sale consecretur ad expurgandum populum & amoliendum insidias Diaboli. *Extat de cons. dist. 3. can. aquam cum sale.*

Quæso, quantum ista differunt ab Apostolorum illa majestate, (*Eusebius lib. 4. cap. 25.*) quantum autem à Johannis Evangelistæ scriptis, qui propè ad hoc usque tempus ætatem produxit? *De obitu Johannis Evangelistæ nihil certi extat. Hieronymus breviter ait, Johannem anno 68. post passionem Domini Ephesi mortuum. Suidas ad annum ætatis 120. pervenisse refert.*

Hæc

Hæc duo posui solùm, ut de reliquis
judicium fieri possit. Nam ferè sunt ejus ge-
neris, & ambitionem apertè præ se ferunt,
&, ut sermo est illotus, ita quoque res ipsa
nihil habet salis, quem in Ecclesiæ ministris
Paulus requirit, *ad Coloss. 4.*

Huc etiam pertinet illud Constantini
Cæsaris edictum, quod suis libris inserue-
runt, (*Distinct. 96. can. Constantinus,*) ipso-
rum potentia videlicet fundamentum at-
que robur. Nam, quæ ponitur ibi libe-
ralitatis illius immensæ causa & occasio,
falsi redargui potest ex historiis, atque
convinci. *In vetustioribus exemplaribus*

Decreti Gratiani non extat Donatio
Constantini Magni, ut annotatur
Centuriâ 4. Histor. Eccles. Otto Frisingensis
lib. 4. scribit, fuisse Gratiani tempore, qui
donationem illam fictam asseverarent. Im-
pugnarunt publicis scriptis hoc commentum
Marsilius Patavinus in libro suo, cui
titulus, Defensor pacis, Nicolaus Cusa-
nus, Cardinalis, lib. 3. cap. 2. de Concordia Ca-
tholica, Aeneas Sylvius in suo Dialogo, Vo-
late-

Hæc

lateranus, Laurentius Valla, Ludolphus de Babenberg de jure regni Imperii Romani, cap. 13. Johannes de Parisiis tractatus de potestate Regia & Papali, Martinus Lutherus; item Hottomannus in bruto fulmine, Theophilus Banosius lib. 10. de Politia civitatis Dei, cap. 11. Defendunt hanc eminentiam donationem Augustinus, Steuchus Eugubinus duobus libris contra Vallam scriptis, & Boethius, Episcopus Frisius, lib. 2. Heroicarum questionum. Johannes Aventinus lib. 5. Henrico IV. imperante, fabulam Donationis Constantinianæ primùm excogitatam affirmat, quod ab illorum temporum statu non alienum videtur.

Deinde, ut maximè fuerit Cæsar profusus, uni sibi fortasse potuit hoc ipso jure suum imminuere: Successoribus autem, æquali potestate præditis, & Reipublicæ tutoribus, non potuit. Nam qui jus & Imperii vectigalia deteriora facit, patriæ pater appellari non debet, & par pari præscribere non

nō potest, aut præjudicare, l. 4. D. de recept. arbit. Item in l. 58. D. de judic. & l. ille 13. §. tempestivum, D. ad SC. Trebellian.

Constantini Cæsaris mandato, [Anno Æræ Vulgaris 325. & 326.] NICEÆ, urbe Bithyniæ, fuit indictum & habitum CONCILIUM longè frequentissimum, (Orosius lib. 7. cap. 28.) in eoque dogma damnatum Arii, qui CHRISTUM negabat ejusdem esse cum Patre substantiæ. Eusebius de vita Constantini M. lib. 3. cap. 6. 7. Nicephorus lib. 8. cap. 4. & seqq. Theodoretus lib. 1. cap. 7. & seqq. Socrates lib. 1. cap. 5. Sozomenus lib. 1. c. 16. Rufinus lib. 10. cap. 2. Zonaras tomo 3.

Non ex Europa tantum & Asia, sed ex Ægypto etiam atque Lybia convenisse eò scribuntur Episcopi, Hinc Augustinus libro de Baptismo, capite 18. Nicenum Concilium orbis terræ concilium nominat.

Decretum inter alia fuit, ut per Ægyptum, Lybiam, Pentapolim vetus consuetudo servetur, nimirum, ut hi omnes Alexandrino subsint Episcopo, quum Romanus etiam Episcopus hunc morem usur-

ulurpet & retineat. (Tomo I. concil. cap. 6. Decret. Concilii Niceni, pag. 854. item 568. & 578.) Item, ut Antiochiæ, cæterisque provinciis & Ecclesiis, integra maneant sua cuique privilegia. *Dist. 65. c. Mos antiquus.*

Post hanc Synodum, (*Dist. 16. c. prima annotatio,*) Eustathio quodam authore, nate fuerunt opiniones pravæ, *de vitando matrimonio, de novo & insitato genere vestitus, de non edendis carnibus, de relinquendis possessionibus.* Athanasius orat. I. cont. Arian. Basilus Epist. 74. Socrates lib. 2. cap. 47. Nicephorus lib. 9. cap. 16. Sozomenus lib. 3. cap. 13.

Cùm ergò plerique conjuges divortium facerent, & servi, relictis dominis, ad novum illum ac religiosum vestitum, uti vocabant, confugerent, (*Hujus concilii canones Decretis Gratiani ferè omnes inserti sunt, Dist. 30. 31. & 42.*) idem quoque facerent mulieres, desertis maritis: cùm ii, qui carnibus vescebantur, item Ecclesiæ ministri, qui duxe-

duxerant uxores, vulgò despicerentur, tanquam impuri & ingrati DEO, GANGRÆ, oppido Paphlagoniæ, fuit habita SYNODUS, (concilium fuit habitum anno post CHRISTUM natum 333.) in eaque damnati, qui sic docerent, atque sentirent. *Canones Concilii Gangrensis extant 20. tomo I. conciliorum, p. 609. subscripserunt Episcopi 16.*

Salutatus amplissimè à Senatu populoque Romano Constantinus, propter restitutam Reipublicæ pacem, ad externa bella totum sese convertit, multisque præliis Gothos atque Sarmatas vicit, Thraciam diripientes. (*Festus Rufus. Eusebius de vita Constantini, lib. 4. cap. 56.*) Deinde, jam ætate gravis, bellum indixit Persis, Mesopotamiam vastantibus, & in Asiam ubi venisset cum exercitu, sumpto pharmaco, valetudinis curandæ causa, vitam finiit, non absque veneni suspicione. [*Anno Ære Vulgaris 337.*] *Eutropius lib. 10. Sextus Aurelius. Orosius lib. 7. cap. 28. Socrates lib. 1. cap. 26. Sozomenus lib. 2. cap. 25. Nicephorus lib. 8. cap. 54. & 55. Augustinus lib. 5. cap. 22. de civitate Dei. Pomponius Læus.*

Hic

Hic ille est, qui cognomento dicitur **MAGNUS**, & qui **BYZANTIUM**, urbem Thraciæ, suo de nomine vocavit, eò translata sede regiâ. *Eutropius lib. 10. Orosius lib. 3. cap. 13. lib. 7. cap. 28. Socrates lib. 1. cap. 12. Sozomenus lib. 2. cap. 2. Augustinus lib. 5. cap. 25. de Civitate Dei, Zosimus lib. 2.*

Cœpit autem regnare ad annum à Natali die **CHRISTI** circiter trecentessimum duodecesimum. Cometes inusitatae magnitudinis mortem ejus antecessisse dicitur. *Eutropius lib. 10.*

Tres reliquit filios, **CONSTANTINUM**, **CONSTANTIUM**, **CONSTANTEM**: Hos inter divisum fuit imperii corpus; **CONSTANTINO** pars obtigit Alpium, Gallia, Hispania, Britannia, Orcades, Hibernia, Thyle. **CONSTANTI**, Italia, Aphrica cum Insulis, Illyricum, Macedonia, Achaia, Peloponnesus, Græcia. **CONSTANTIO**, Asia & Thracia. *Aurelius Victor. Eusebius lib. 4. cap. 51. de vita Const. M. Niceph. lib. 8. cap. 54. Zosimus lib. 2. Pomponius Lætus. Non satis autem convenit, divideritne Constantinus ipse heredibus imperium, an ipsi post ejus mor-*

mortem fortè id fecerint. *Vives ad cap.25. lib.5. Augustini de Civitate Dei.*

CONSTANTINUS ea divisione non contentus, bellum intulit fratri CONSTANTII: jamque pervenerat Aquile jam: ibi congressus cum copiis Constantis, amissò exercitu, confoditur. [*Anno Æra Vulgaris 340.*] *Eutropius lib.10. Aurelius Victor. Orosius lib.7.cap.29. Socrates lib.2.cap.3. Zosimus lib.2. Pomponius Letus.*

CONSTANS, qui interea cum Getis & Sarmatis in Dacia belligerabat, (*Pomponius Letus*) post eam victoriam, de qua diximus, in Italiam venit, & superatis Alpibus, in Galliam penetravit, & biennio ditionem omnem mortui fratris obtinuit: sed paulò post insidiis & fraude MAGNENTII fuit interfectus. [*Anno Æra Vulgaris 350.*] *Aurelius Victor. Eutropius lib.10. Orosius lib.7.cap.29. Socrates lib.2.cap.20. Sozomenus lib.4.cap.1. Nicephorus lib.9.cap.29. Zosimus lib.2.*

Hunc Magnentium milites, antea deliniti ac præmiis allekti, salutarunt Imperatorem. *Aurelius Victor. Eutropius lib.10. Orosius lib.7.cap.29. Socrates lib.2.cap.20.*

H

Zos-

Zosimus per jocum Imperatorem factum scribit, lib. 2.

Eâ re cognitâ, Constantius, ex tribus fratribus adhuc superstes, relictô per Asiam legatô, Patruale & sororio suo GALLO, magnis cum copiis in Italiam, ac inde in Galliam accedit, & hostem ingenti prælio vincit. Elapsus autem Magnentius, de pace legatos mittit, sed rejectus à Victore, denuò præliatur, & infeliciter quidem: Itaque Lugdunum fugiens, cum suos etiam comites insidiari sibi videret, nec, quò se reciperet, haberet, mortem sibi conscivit ipse. [*Anno Æra Vulgaris 353.*] *Sextus Aurelius. Eutropius lib. 10. Orosius lib. 7. cap. 29. Socrates lib. 2. cap. 27. Sozomenus lib. 4. cap. 6. Nicephorus lib. 9. cap. 32. Zosimus lib. 2. Pomponius Letus. Athanasius, in Apologia ad Constantium Cæsarem, scribit: Magnentium fudam imitatum, eodem mortis genere sibi ipsi carnificem factum. Aurelius gladio incubuisse refert.*

Constantius deinde, Gallum patrualem, Legatum suum per Asiam, ut dictum est, abutentem imperio ac potestate, cum aliâ ratione sanare non posset, interfici mandat,

[*Anno*

[Anno *Æra Vulgaris* 354.] (*Sextus Aurelius*, *Entropius* lib. 10. *Orosius* lib. 7. c. 29. *Ammianus Marcellinus* l. 14.) post in *Asiam* redit, perfecturus bellum *Perficum*, quod propter factionem *Magnentii*, ut supra diximus, intermiserat. *Socrates* lib. 2. cap. 27. *Sozomenus* lib. 4. cap. 6. & lib. 5. cap. 2. *Nicephorus* lib. 9. cap. 82. *Zosimus* lib. 1. *Pomponius Latus*.

Et quoniam sub hoc ipsum tempus **GERMANI**, factâ impressione, *Galliam* vastabant, alterum suum patruelem, **JULIANUM**, *Galli* fratrem, adoptavit, & *Galliæ* tutelam illi commisit. *Marcell.* lib. 15. *Sozomenus* lib. 5. cap. 2. *Zosimus* lib. 3.

Julianus, feliciter administrata re, multisque præliis victor, hostem trans *Rhenum* expulit, complures cepit, ac *Romanos* milites captivos liberavit, & ad *Argentoratum* hostilem exercitum ferè torum concidit, ideoque salutatus est ab exercitu non modò **CÆSAR**, verùm etiam **AUGUSTUS**, ac diademate ornatus, licet invitus, ut præ se ferebat; *Socrates* lib. 3. cap. 1. *Sextus Aurelius*, *Entropius* lib. 10. *Zosimus* lib. 3. *Marcell.* lib. 16. & 20.) Nam, literis ad *Constantium* datis, invidiam

facti conabatur à se derivare: sed Constantius ea re plurimum offensus, omisso Persico bello, vicinisque populis liberaliter & amicè compellatis, ut in fide persisterent, iter ingressus est, (*Marcellus lib. 21.*) ut Julianum ad officium reduceret, sed in itinere, cum adhuc esset in Asia, feбри correptus vitam finiit, Juliano prius constituto Successore. [*Anno Æræ Vulgaris 361.*] *Aurelius Victor. Eutropius lib. 10. Orosius lib. 7. cap. 29. Socrates lib. 2. cap. 37. Nicephorus lib. 9. cap. ultimo. Theodoretus lib. 3. cap. 1. Sozomenus lib. 5. cap. 1.*

Regnante Juliano, populi Romani hostes intra suos fines se continebant, nec ullus erat usquam motus. *Ammianus lib. 25. Eutropius lib. 10. Festus Rufus. Aurelius Victor. Socrates lib. 3. cap. 28. Theodoretus lib. 3. cap. 20. Sozomenus lib. 6. cap. 1. Augustinus de civitate Dei, lib. 4. cap. 26.*

Ipsè contra Persas profectus, & Assyriam populatus, exercitu hostili profligato, Ctesiphontem usque pervenit, tandem reducturus copias, à tergo invaditur ab hoste: cumque medius versaretur inter suos milites, accepto vulnere, paulò post excessit è vita,

ra, Christiani nominis hostis. [*Anno Erae Vulgaris 363.*] Quod Christiani nominis hostis fuerit & persecutor Julianus, attestantur Socrates lib. 3. cap. 11. Theodoretus lib. 3. cap. 7. Sozomenus lib. 3. cap. 1. 2. Nicephorus lib. 10. cap. 21. 22. 23. & c. Augustinus lib. 8. cap. 52. Pomponius Latus.

Milites, amisso duce, cum in magnis versarentur angustiis, Cæsarem faciunt JOVINIANUM. Aurelius Victor. Eutropius lib. 10. Orosius lib. 7. cap. 31. Ammianus lib. 25. Socrates lib. 3. cap. 19. Theodoretus lib. 4. cap. 1. Sozomenus lib. 6. cap. 1. Nicephorus lib. 10. cap. 38. Zosimus lib. 3. Pomponius Latus.

Erat tum Episcopus Romanus JULIUS, ejus nominis PRIMUS, Epistolæ ejus quædam extant ad Episcopos Orientales, (*Tom. I. concil. pag. 610. & seqq.*) in quibus non semel inculcat, sibi soli, qui sit primæ sedis, ut ait, (*Epist. I. quæ tamen censetur esse fictitia*) præful, singulari quodam privilegio, & ex præscripto divino, jus competere, convocandi Synodos Generales. Repetitur 3. q. 6. c. *Dudum à sanctis.*

Mirum autem videri possit, qua fronte istud scribat, aut alii jactitent, quum

& ante ipsum, CONSTANTINUS NICE-
NUM, & post ipsum, annis omninò centum,
MARTIANUS Imperator CHALCEDO-
NENSE coëgerit concilium. Ad se quoque
solum, ejus urbis antistitem, pertinere dicit,
ut de causis Episcoporum, & id genus aliis
gravioribus negotiis, cognoscat. *Epistola*
hac Julii supposititia est, ut liquet ex Socrate,
lib. 2. cap. 15. & Sozomeno, lib. 3. cap. 8. ubi litte-
rarum summa indicatur, quæ cum argumento
fictitia hujus Epistola non congruit.

Hanc ejus arrogantiam Episcopi illi
ferre non poterant, & ANTIQCHIAE con-
gregati masculè respondent, sententiam ab
se latam retractari ab ipso non oportere,
quòd eundem dignitatis gradum obtineant,
quem ipse: Nam inde à suis finibus CHRISTI
doctrinam, Apostolorum operâ & ministe-
riò, Romam pervenisse tandem: quòd si
pergat, & nova decreta faciat, non se paritu-
ros, & nihil sibi fore commune cum ipso,
consiliumque capturos esse, quemadmo-
dum res ipsa postulabit. *Extrat Epistola hæc*
inter decreta Julii Pontificis, I. tomo concilio-
runt,

rum, pag. 621. editionis Veneta, responsum fu-
 lli subnexum est, pag. 625.

In alia quoque Synodo ejus urbis,
 multò frequentiori, quàm quæ priùs habita
 fuit, inter alia statuunt, quod sit Episcopi,
 quod officium Metropolitanì, si quan-
 do graviores causæ disceptentur. (Tom. I.
 concil. sub tit. Concilium Antiochenum, pag.
 640. Can. 14. & 15. pag. 646. & 647.) Nam
 si dissentiant Episcopi, jubent, ut Me-
 tropolitanus è finitima provincia quos-
 dam adhibeat judices, litemque defini-
 at: sin autem Episcopus aliquis, de com-
 muni sententia reliquorum Episcopo-
 rum sit condemnatus ob crimen, firmum
 esse mandant judicium, neque retractan-
 dum ab alio. Decernunt etiam, Can. 25.
 pag. 650. ut bona sacra dispenset fideliter, &
 elargiatur Episcopus in usus pauperum, &
 ipse quoque, si sit opus, desumat ex illis,
 quod erit necessarium ad tolerandam vi-
 tam, quum Paulus dicat, (1. Timoth. 6.) vi-
 ctu & amictu nos oportere esse contentos:
 quòd si forsan in sua suorumque priva-
 ta commoda facultates illas avertat Epi-
 scopus, & suis propinquis eorum admi-

nistrationem committat, Synodo coërcendum esse dicunt. 12. *quæst. 1. Episcopus Ecclesiasticarum rerum.*

JOVINIANUS, imminente hoste, pacem demum fecit ignominiosam Reipublicæ: (*Festus Rufus, Zosimus lib. 3. Agathias lib. 4.*) Nam provincias illas quinque trans Tigrim, occupatas à Galerio, sicut antea diximus, ac simul Mesopotamiæ partem reddidit: deinde pactus fuit, Populum Romanum non esse laturum opem Armeniæ Regi, socio & amico. (*Marcellus 25.*) Progressus cum exercitu, ut domum rediret. in finibus Bithyniæ mortuus est. [*Anno Æræ Vulgaris 364.*] *Entropius lib. 10. Orosius lib. 7. cap. 31. Socrates lib. 3. cap. 22. Theodoretus lib. 4. cap. 4. Sozomenus lib. 6. cap. 6. Augustinus de civitate Dei, lib. 5. cap. 25. Diaconus lib. 11. Pomponius Latus.*

Illicò Cæsarem fecit exercitus VALENTINIANUM, (*Sextus Aurelius, Ammianus lib. 26. Diaconus lib. 11. Orosius lib. 7. cap. 32.*) qui deinde, postquam Constantinopolim venit, Imperii collegam sibi sumpsit fratrem suum VALENTEM, eique regio-

nes

nes illas commendans, & profectus in Germaniam, Saxones Oceano vicinos domuit. *Marcellus lib. 28. Diaconus lib. 12.*

In Galliam deinde postquam venit, irâ concitatus periisse fertur. [*Anno Æræ Vulgaris 375.*] *Aurelius Victor. Paulus Diaconus lib. 12. Ammianus lib. 30. Socrates lib. 4. cap. 26. Sozomenus lib. 7. cap. 37. Zosimus lib. 4. Pomponius Letus.*

Erat per id tempus in Asia Frater ipsius VALENS, alter Cæsar, ut Parthos, Armeniam vastantes, & Persarum regem, rupto fœdere belligerantem, coerceret: (*Diaconus lib. 12.*) sed cùm Hunni sive Tartari & Scythæ Pannoniam, Epirum & Thessaliam vastarent, in Europam rediit, & commisso prælio victus, ac in fuga vulneratus, inque tugurium quoddam delatus, immisso ab hostibus igne, conflagravit. [*Anno Æræ Vulgaris 378.*] *Orosius lib. 7. cap. 33. Qua ratione Valens interierit, incertum. Socrates lib. 5. cap. 1. Alii igne adustum scribunt, Diaconus lib. 12. Sozomenus lib. 9. cap. ultimo. Theodoretus lib. 4. cap. 36. Alii Imperatorio habitu mutato se in medio suorum peditum iniecisse, ibique ce-*

cidisse & jacuisse incognitum, Socrates lib. 4.
sap. 31. Marcellinus lib. 31.

Valentiniani Cæsaris atque Valentis
edictum extat, (l. 26. C. de Decurion.) quo
mandatur, ut, qui monasticam vitam sectan-
tur, atque solitudinem, eaque ratione mili-
tiam & onera publica defugiunt, extrahan-
tur è suis latibulis, & aut patriæ serviant, aut
omnibus aliis commoditatibus careant, quæ
post conferantur in eos, qui laborem & pe-
riculum pro Republica sustinent. Extat
hæc lex in Codice Theodosiano, l. 12. tit. 1. lib. 26.
Vide Augustinum de civitate Dei, lib. 18. c. 52.
& ibi Vivem. Meminit etiam Paulus Dia-
conus lib. 12. & Jornandes Gothus lib. 1. Per-
tinet autem ad Monachos Ægypti, quibus fuit
Valens pertinaciter infensus, ut Jacobus Cusa-
sius annotavit. Consule annotationes Alcia-
ti in 10. librum Codicis Justiniani, §. In legē
quidam ignavia: ubi Bartholi erroneam in-
terpretationem refellit: Vide eundem Alcia-
tum lib. 3. Disputationum, cap. 11.

Hostes deinde, circumfessâ Constan-
tinopoli, (Pomponius Letus,) quum do-
nis atque pecuniis essent ab Imperatore
pla-

placati, discesserunt. *Ammianus lib. 31.*
 & *Socrates lib. 5. cap. 1.* Barbaros à Sara-
 cenis, preciò conductis, repulso scribunt. *So-*
zomenus lib. 7. cap. 1. *Paulus Diaconus*
lib. 12.

VALENTINIANUS Cæsar, pacatâ
 Saxoniâ, filium suum GRATIANUM coopta-
 rat collegam. *Aurelius Victor, Diaconus*
lib. 12. *Marcell. lib. 27.* *Socrates lib. 4. c. 10.*
Orosius lib. 7. cap. 34.

Cùm ergò tam Pater, quàm Patruus
 Valens, mortem obiissent, Gratianus utri-
 que succedit, quumque variis turbarum
 fluctibus agigaretur Respublica, THEO-
 DOSIUM, belli ducem insignem alle-
 git, & ad Solem orientem misit. Is ad
 Constantinopolim Hunnos fudit, atque
 Gothos è Thraciæ finibus ejecit. *Socra-*
tes lib. 5. cap. 2. & *Sozomenus lib. 7. cap. 2.* *Dia-*
conus lib. 12. *Orosius lib. 7. cap. 34.* *Theodoretus*
lib. 5. cap. 5. *Zosimus lib. 4.*

GRATIANUS deinde à quodam suo
 belli duce, MAXIMO, affectante Imperium,
 per insidias fuit in Galliis interfectus.
 [Anno *Æræ Vulgaris* 382.] *Aurelius Victor,*

Socrates lib. 5. cap. 11. Sozomenus lib. 7. cap. 13. Nicephorus lib. 12. cap. 19. & 20. Orosius lib. 7. cap. 34. Zosimus lib. 4. Diaconus lib. 12.

Præceptorem habuit in literis AUSONIUM Burdegalensem, cujus extant poëmata quædam, eumque tandem ad consularem dignitatem Romæ perduxit. *Exstat gratiarum actio Ausonii ad Gratianum Imperatorem, pro consulatu.*

Eodem propè fato filius ejus VALENTINIANUS occubuit etiam, fraude sui familiaris Arbogasti. [*Anno Æræ Vulgaris 392.*] *De hoc legitur oratio funebris Ambrosii, Episcopi Mediolanensis. Aurelius Victor. Orosius lib. 7. cap. 35. Diaconus lib. 3. Socrates lib. 5. cap. 24. Sozomenus lib. 7. cap. 22. Nicephorus lib. 12. cap. 38. 39. Hieronymus in Epitaphio Nepotiani suffocatum & laqueo suspensum scribit. Fuit autem, Zosimo teste, Arbogastus ex Francis Germanis oriundus.*

Sed non tulerunt impunè percussores: Nam cæsi postea fuerunt uterque à THEODOSIO Cæsare, & MAXIMUS quidem captus Aquilejæ fuit interfectus, [*Anno Æræ Vulgaris 388.*] alter verò mortem sibi conscivit ipse.

ipse. [*Anno Æra Vulgaris 394.*] *Augustinus lib. 26. de Civitate DEI. De cede Maximi legatur Aurelius Victor. Orosius lib. 7. cap. 35. Diaconus lib. 13. Socrates lib. 5. cap. 14. Sozomenus lib. 7. cap. 14. Theodoretus lib. 5. cap. 15. Nicephorus lib. 12. cap. 21.*

Arbogasti, quem Zosimus & Suidas Francum, Diaconus è minoribus Gallis oriundum scribunt, interitum refert Aurelius. Diaconus lib. 13. Socrates lib. 5. cap. 24. Theodoretus lib. 5. cap. 24. Sozomenus lib. 7. cap. 24. Nicephorus lib. 12. cap. 38. & 39. Claudianus in Paneg.

Deletis ergò tyrannis, THEODOSIUS rerum potitus, Imperii socios constituit filios, HONORIUM & ARCADIUM, & quoniam ætate minores erant, duces ac velut moderatores illis attribuit, Arcadio RUFFINUM, Honorio STILICONEM, neque multò post vitam finiit. [*Anno Æra Vulgaris 395.*] *Pomponius Letus. Aurelius Victor. Diaconus lib. 13. Socrates lib. 5. cap. ult. Theodoretus lib. 5. cap. 25. Sozomenus lib. 8. cap. 28. Nicephorus lib. 12. cap. 18. Zosimus lib. 4.*

Ipso jubente [*Anno Æra Vulgaris 381.*] CONSTANTINOPOLI fuit habita SYNODUS, (1. Tom. concil. pag. 727.) damnatumque in ea

MACEDONII dogma, Divinitatem Spiritui sancto derogantis. *Socrates lib. 1. cap. 8. Sozomenus lib. 7. cap. 7. & 8. Augustinus de heresibus, cap. 52. Nicephorus lib. 12. cap. 18. Dist. 16. can. Prima autem Synodus. Basilus in expositione fidei Nicæna, Macedonium Pneumatomachum propterea nominatum scribit.*

Qui fuerunt ibi Patres, ad centum quinquaginta, sicut traditur, instituerunt Episcopos, tum ibi, tum *Antiochia*, quam vocant *seniorem et verè Catholicam Ecclesiam*, tum *Hierosolyma*, quam *Ecclesiarum omnium matrem* esse dicunt, (*Theod. lib. 5. cap. 9.*) & hæc quidem acta sua perscribunt (*Tom. 1. conc. pag. 780. & seq.*) ad DAMASUM, Episcopum Romanum, qui conatus fuerat eos evocare Romam. *Theodoretus lib. 5. c. 8.*

Damaso fuit familiaris HIERONYMUS, quum esset juvenis. Ejus est dictum illud memorabile: (*In Epist. ad Evagrium, tom. 3. operum Hieronymi.*) *Ubiunque Episcopus fuerit, sive Roma, si-*

VE

ve Eugubii, sive Constantino-
poli, sive Rhegii, sive Alexan-
dria, ejusdem meriti est atque
sacerdotii. Damasus Hieronymi opera
usus est in scriptiōibus Epistolarum Synoda-
lium, ut Hieronymus ipse scribit, Epistola ad
Eustachium, item ad Gerrontiam.

Theodosius magnâ fuisse pietate fer-
tur, & ab Episcopo Mediolanensi AMBRO-
SIO reprehensus, adituque templi prohibi-
tus, patienter tulit. Theodoretus lib. 5. cap. 17.
Nicephorus lib. 12. c. 40. 41. Sozomenus lib. 7.
cap. 24. Augustinus lib. 5. c. 26. de civitate Dei.
Paulus Diaconus lib. 13. Zonaras tomo 3. Mi-
chael Glycas Annal. part. 4. De hoc Ambro-
si factō gravissimum exstat iudicium Thomæ
Erasti, medici excellentissimi, qui illud ini-
quum esse, nec unquam veris & justis rationi-
bus excusari posse, palam affirmat. Vide Ru-
dolphum Hospinianum, lib. 2. cap. 1. de origine,
usu & abusu templorum.

ARCADIUS ad Orientem Solem Con-
stantinopoli præerat: HONORIUS autem
Romæ, sed RUFFINUS, ut imperium ad
se

se transferret, Gothorum regem clam hor-
tabatur, ut Arcadio bellum faceret; intelle-
ctâ perfidiâ, Ruffinus à militibus trucidatur.
[Anno Æra Vulgaris 395.] Socrates lib. 6.
cap. 1. Sozomenus lib. 8. cap. 1. Nicephorus
lib. 13. cap. 1. Zosimus lib. 5. Diaconus lib. 13.
cap. 1. Ruffinus fuit Gallus, teste Suida, in vo-
ce Theodosius.

ARCADIUM Cæsarem INNOCENTIUS,
ejus nominis primus, Episcopus Romanus,
excommunicavit, Nicephorus lib. 13. cap. 34.
quod consenserat, ut JOHANNES CHRYSO-
STOMUS ab Ecclesia sua pelleretur, sicut in
jure Pontificio refertur. Dist. 96. c. Duo sunt
quippe. Videatur Glycas Annal. parte 4.

Floruit tunc etiam AUGUSTINUS, Hip-
ponensis Episcopus, qui concilio Carthagi-
nensi tertio interfuit & quarto, [Mortuus
demum est Anno Æra Vulgaris 430.] (1. Tom.
concil.) ubi decretum inter alia fuit: *Ut
Episcopus non longè ab Eccle-
sia suum hospitium habeat:*
Decret. Synodi Carthaginens. IV. can. 14. to-
mo 1. concil. pag. 759.

Item,

Item, ut vilem supellectilem & mensam, & victum pauperem habeat, (Dist. 41. c. Episcopus vilem,) & fidei vitæque integritate sibi paret auctoritatē:
 Decretorum Synodæ Carthag. Can. 15.

Ut rebus Ecclesiæ, tanquam commodatis, non tanquam propriis, utatur. Can. 13. pag. 760.

Augustino quoq; scripsit Innocentius I. & Aurelio, Carthaginensi Episcopo, & cohortatus ad mutuas preces, Germanos vocat & consacerdotes. Epist. 10. Innocentii I. Tomo conciliorum 1. pag. 780.

Ab Innocentio fuit ZOSIMUS, qui Patrum & Antiquitatis decreta laudans, ne Romanæ quidem Sedi, sicut vocant, licere dicit, (25. q. 1. contra statuta) ut in iis aliquid mutet, aut contra statuatur.

Morem quoque sui temporis insectatur & corrigit, (Distinct. 39. can. qui Ecclesiastic. & distinct. 59. can. qui Ecclesiast.)
 quòd

quòd plerique, nullis imbuti literis, ad sacerdotalem ordinem adspirabant. *Epist. 1. ad Hefychium, Salonitanum Episcopum, pag. 810.*

Zosimum excepit BONIFACIUS PRIMUS, erat tunc CARTHAGINE CONCILIUM sextum valdè frequens, cui & Augustinus interfuit. Eò missis legatis, Bonifacius ostendit, Synodum Nicenam sedi Romanæ tribuisse jus illud, ut ad ipsam ex omnibus provinciis undique provocaretur; (*Tomo 1. concil. in Actis concil. Carthag. sexti, pag. 818. Epist. hac extat in actis Concilii Africani, capitulo 101. pag. 841.*) Petit igitur à Patribus, ut hoc ipsi quoque sanciant & confirmant. Illi respondent, nihil ejusmodi fuisse Nicææ decretum, quod quidem ipsi sciunt: veruntamen, ut certò res investigari posset atque sciri, placuit ab Alexandrina & Constantinopolitana Ecclesia petendum esse verum ejus Synodi exemplar. Eo tandem allato, deprehensum est, planè contrarium fuisse statutum, hoc videlicet, ut de suis causis quæque provincia cognosceret, & ab Episcopis ad Synodum provinciarum,

ciæ, veletiam ad OEcumenicum, ut vocant, concilium provocaretur.

Erat tum Alexandrinus Episcopus **CYRILLUS**. Antequam exemplar veniret, mortuus erat Bonifacius, cūque successor ejus **CÆLESTINUS** idem urgeret, responsum tulit juxta formulam decreti. **C.105.**

Mortuo Arcadio [*Anno Æra Vulgaris 408.*] successit filius **THEODOSIUS II.** quo regnante & jubente, **EPHESINA** fuit habita **SYNODUS**, [*Anno Æra Vulgaris 431.*] in eaque damnatus **NESTORIUS**, qui **CHRISTUM** natum esse **DEUM** ex Maria virgine negabat, **AUGUSTINUS** tunc è vita discessit. *Socrates lib. 7. cap. 32. & 33. Evagrius lib. 1. cap. 2. & seq. Nicephorus lib. 14. cap. 31. Augustinus obiit Hippone, non anno CHRISTI 440. ut ait Sigebertus in Chronico, vel 446. ut Beda: sed 432. Diacon. lib. 14. sive 433. Prosper in Chronico. Liberatus, Archidiaconus Carthagenensis, scribit cap. 5. sui Breviarii, Augustinum ad hanc Synodum accersitum, sed morte preventum esse.*

Ab

Ab altera parte **STILICO**, tutor **Honorii**, perfidiosè rem. etiam egit, uti **Ruffinus**, (*Diaconus lib. 13.*) & cùm in Gallia domicilium sedemque Gothis tribuisset, eomovit illos, ut in Italiam ingressi, duce **ALARICO**, Romam caperent, quod fuit anno conditæ Urbis **MCLXII.** post **CHRISTUM** verò natum **CCCCXII.** *Augustinus lib. 1. cap. 1. de civitate Dei. Jornandes lib. 2. Sozomenus lib. 9. cap. 9. Orosius lib. 7. cap. 38. Paulus Æmilius lib. 1. Michael Ritus de Regibus Hispania, lib. 1. Egnatius lib. 1. Principum Roman.*

Romæ paucis diebus **GOTHI** commorati, cùm Rhegium venissent populabundi, ac in Siciliam trajicerent, naufragium fecerunt, extincto etiam Rege.

Cùm deinde multa **Stilico** nequiter faceret & insidiosè, quò suum ad **Filium Eucherium** Imperii summam transferret, intellectu fraude captus, & **Honorii** jussu fuit interfectus. [*Anno Æræ Vulgaris 408.*] *Diaconus lib. 13. Orosius lib. 7. cap. 37. Sozomenus lib. 9. cap. 4. Zosimus lib. 5.*

Alarico rege mortuo, [*Anno Æræ Vul-*

Vulgaris 411.] Gothi regem sibi sumserunt ADOLPHUM, ejus propinquum, eoque duce Romam redeunt, & quod reliquum erat, absumunt. *Adolphus hic Alarico affinis fuit, conjugis nempe frater, ut Zosimus innuit, Diaconus Athaulphum, Orosius Antalphum vocat. Vid. Procop. lib. 1. de bello Vand. Diaconus lib. 13. Orosius lib. 7. cap. 43. Fornandes.*

Eo interfecto, regnavit GENSERICUS, & hoc sublato, WALLIS, cum quo CONSTANTINUS, Honorii per Gallias legatus & fororius, ac deinde imperii socius, amicitiam & fœdus iniit, concessâ illi Aquitaniâ, Galliæ parte, quam inhabitaret. *Orosius lib. 7. cap. ult. Diaconus lib. 14. Fornandes lib. 2. Prosper in Chronicis. Blond. lib. 2. Dec. 1.*

Vexabant tum BRITANNIAM Scoti & Picti, verum auxiliis, ab Honorio Cæsare missis, profligati fuerunt. [*Anno Æræ Vulgaris 429.*] Per Hispaniam quoque VANDALI & ALANI, GENSERICO duce, grassabantur. *Procopius de bello Vandalico, lib. 1. Paulus Diaconus lib. 14. Sozomenus lib. 9. cap. 2.*

Hono-

Honorio tandem Romæ mortuo
 [*Anno Æræ Vulgaris 423.*] successit ad Oc-
 cidentem Solem atque Romæ VALENTI-
 NIANUS, sororis filius, (*Procopius lib. 1. bel-
 li Vandal.*) cùm interim THEODOSIUS,
 Arcadii filius, ut supra diximus, alteram
 mundi plagam Constantinopoli governa-
 ret.

Ad hoc tempus Vandali & Alani, dis-
 fidiis & factionibus Romanorum ducum,
 qui per Africam erant, invitati, penetra-
 runt ex Hispaniis in AFRICAM, [*Anno
 Æræ Vulgaris 427.*] ferroque regionem at-
 que flamma vastabant, (*Procopius lib. 1. belli
 Vandal. Diaconus lib. 14. Jornandes lib. 2.*) Ab
 ea clade pars quædam Africæ fuit illis ad
 habitandum attributa. *Sigebertus Diaconus
 lib. 14.*

GOTHI, qui Galliam Aquitaniam in-
 colebant, Honorii Cæsaris voluntate atque
 permisso, ut paulò antè diximus, non con-
 tenti suis finibus, vim & injuriam inferebant
 vicinis, & NARBONEM obsidione fatiga-
 bant, (*Jornandes lib. 2.*) sed missus eò cum
 copiis LITORIUS oppidum obsidione li-
 bera-

beravit,annonam intulit,& commissô præliô feliciter primò pugnabat : pòst autem, toto ferè exercitu deleto,captus est,[*Anno Æra Vulgaris 439.*] tantaque fuit ea clades, ut populus Romanus pacem orare cogeretur. *Diaconus lib.14. Prosper in Chron.*

Wandalorum etiam rex GENSERICUS, pace violatâ, quam cum Romanis in Africa fecerat, ut antea diximus, (*Diaconus lib.14. Prosper in Chronico.*) CARTHAGINEM ex improvise capit,[*Anno eodem*] ac multa crudeliter ibi facit: quæ quidem civitas per annos quingentos octoginta quinque Populi Romani tum fuerat. *Urspergensis.*

Occupatâ Carthagine, in Siciliam trajicit, magnisque cladibus eam afficit. (*Diaconus lib.14.*) Tum demum instructâ classe Theodosius Imperator bellum in Wandalos movebat : sed cum eodem tempore [*Circa annum Æra Vulgaris 442.*] HUNNI Thraciam & Illyricum vastarent, exercitus è Sicilia fuit ad ea loca propugnanda revocatus.

Faciebant tunc denuò impressionem in Britanniam Picti atque Scoti : cumque de
Roma-

Romanorum auxiliis Britanni desperarent, ab ANGLIS, populo SAXONIÆ, opem petunt, [*Anno Æra Vulgaris 449.*] (*Paulus Diaconus lib. 14. Polydorus hist. Anglica lib. 3. Beda lib. 1. Anglica hist. Buchananus rerum Scotic. lib. 2.*) Sed hi, pulchritudine regionis allekti, cùm paulatim majoribus copiis eò adnavigassent, maximam Insulæ partem suæ ditio- nis fecerunt, Britannis oppressis. *Crantius Saxon. lib. 1. cap. 18. Gregorius Lilius in Chronico Anglia Regum.*

Non multò pòst [*Anno Æra Vulgaris 450.*] Constantinopoli mortuus est Theodosius II. Eo regnante Solis deliquium fuisse traditur, & apparuisse Cometa, inde ab Idibus ferè Juliis ad mensem usque Septembrem. *Diaconus lib. 14. Evagrius lib. 2. cap. 1. Nicephorus lib. 15. cap. 1.*

Theodosio ad Orientem Solem successit MARTIANUS. De Genserico, Wandalorum rege, suprà diximus; cum eo pacem fecit VALENTINIANUS, divisâ inter ipsos Aphricâ. *Diaconus lib. 15. Procopius lib. 1. belli Vand.*

Circiter hoc tempus ATTILA, rex Hun- norum, qui, Daciâ & Pannoniâ occupatâ,
vici-

vicinas regiones, Macedoniam, Mysiam, Thraciam, crudelissimè vastabat, ad occupandam Imperii Romani partem, quæ est ad Occidentem Solem, animum adiecit: (*Procop. l. 1. belli Vand. Diac. lib. 15. Bonfinius lib. 3. dec. 1. Blondus l. decad. l. 2. Callimachus in Athila.*) Et quoniam ejus belli summam fore difficultatem videbat, siquidem GOTHI, qui tum pacem cum Romanis colebant, & Galliæ partem inhabitabant, ut suprâ dictum est, (*Jornandes l. 2. Diac. l. 15.*) auxilia Romanis ferrent: idcirco missis legatis amicitiam eorum atque fœdus expetebat: verùm AETIUS, Valentiniani Cæsaris legatus, huic rei prævertit, & cum THEODORICO, Gothorum rege, firmato fœdere, totum se comparabat ad bellum.

Athila nihilo secius progreditur: (*Diacon. lib. 15. Jornandes lib. 2.*) fit prælium [*Anno Æra. Vulg. 451.*] longè maximum in campis Catalaunicis, quæ quidem Galliæ pars, propter ingentem planiciem, hodie vocatur Campania. (*Jornandes campos Maurios, Freculphus Mauriacos vocat.*)

Cecidisse in eo prælio feruntur
CLXXX. hominum millia : in his etiam
Gothorum rex Theodoricus occubuit.
(*Gregor. Turonensis lib.2. cap.7.*)

Victus autem Athila, seipsum interficere cogitabat, ne vivus in potestatem hostis veniret : sed cum Theodorici regis filius, Aetii ducis consilium secutus, cum suis copiis domum rediret, ut mortuo parenti succederet, Athila colligendi sui spacium adeptus, in Pannoniam redit, & novis collectis copiis, iræ plenus, Italiam ingreditur. (*Pomponius Latus. Procop. libr.1. belli Vand.*) Aquilejam urbem, obsidione diuturna fatigatam, demum expugnat, diripit, incendit : Inde Concordiam, Patavium, Vicentiam, Veronam, Brixiam, Bergomum, Mediolanum, & Papiam capit : postea grassatus per Flaminiam, castra tandem facit ad Mincii confluentem atque Padi. (*Diacon. lib.15. Bonfinius dec.1. lib.7. Olahus in Athil. c.5.*) Quo quidem in loco, quum deliberaret, an Romam iturus esset cum exercitu, LEO I. venit ad ipsum, urbis Romæ Episcopus, ejus nominis primus, idque per-

perfectit, ut, mutatâ voluntate, non solum non Romam peteret, verum etiam, Italiâ omni relictâ, rediret in Pannoniam, [Anno *Ære Vulg.* 453.] ubi non multo post vitam finiit; *De Atthila interitu referi ex præfco Historico Jornandes lib.2. Jovinus lib.1. Elogiorum.*

Hic est Leo ille, cujus exstant Epistolæ (2. Tomo conc. p.40.) complures ad Theodosium II. & Martianum Impp. in quibus partim excusat, quamobrem ad concilia venire non possit, ab illis indicta, & deprecatur, ne molestè ferant, quòd legato se mittat; partim etiam orat, (*Ep.9. ad Theodosium p.32.*) ut in Italiâ potius, quàm in Asiâ, concilii locum designent: Sed nihil impetravit. *Vide Epist. 23. 24. 31. &c. p.44. & seqq. 2. tomo concil.*

Dum per Italiam ita sæviret Athila, VENETORUM URBS condita fuit, quando ex vicinis locis pleriq; potentiores in illa maris æstuarium, & insulas, tumulosq; veluti in portum aliquem, sese receperunt. *Volater. l.4. Geograph. Blondus Decad. 1. l.3. Sabellicus de rebus Venetis Decad. 1. l.1. Anton. Bonfin. Decad. 1. lib.6.*

Humile fuit igitur ac prope desperatum & calamitosum hujus urbis initium, & nunc in tantam, uti videmus, amplitudinem excrevit. Octoginta quinque numerantur illorum Duces, ad hoc usque tempus, ex iis primus fuit PAULUS ANAZATUS, anno salutis septingentesimo sexto, quum ante ducentos quinquaginta duos annos urbs ædificari cœpta fuisset. *In historia ducum Venetorum à Petro Marcello Veneto, Sylvestro Gyrello & Hieronymo Kelnero edita, hic dux vocatur Paulutius Anafestus, & initium Imperii illius collocatur in annum 697. à CHRISTO nato, quem faciunt urbis condita annum 282. De numero etiam variant, 84. enim usq; addidit tempus, quo hæc à Sleidano scripta sunt, Duces recensent.*

Interfecto postea Valentiniano [*Anno Ære Vulgaris 455.*] (*Diac. lib. 12.*) Wandalorum Rex GENSERICUS, classe devectus in Italiam ex Africâ, cum exercitu longè maximo, & adjutus à Mauris, Romam contendit, & urbem propè desertam ab omnibus capit: (*Procop. de bello Vand. lib. 5.*) Sed exoratus à Leo-

Leone Episcopo, qui & Athilam placaverat, ut diximus, ab incendiis abstinuit atque cæde. *Jornandes, Evagrius lib. 5. cap. 7. Urspergensis.*

Direptâ urbe, captivi maximo numero Carthaginem deportati sunt. Hostes deinde Campaniam magnis calamitatibus afficiunt, Capuam, Nolam, Neapolim aliasque civitates evertunt: superstites à cæde conjiciunt in catenas, & opibus Italiæ facti divites, in Aphricam revertuntur. *Diaconus lib. 15. Procop. de bello Vand. l. 1. Ursperg.*

MARTIANUS ad Orientem Solem Imperator, pacem coluit, naturâ quietus: ac dicere solebat, quandiu pacatè vivere liceret, non esse principi decorum, ut arma sumat. *Pompon. Latus. Egnatius lib. 2. de Rom. Principibus.*

Ipsô regnante & jubente [*Anno Æra Vulg. 451.*] Chalcedone fuit coactum concilium amplissimum, & damnatus Eutyches, duas naturas in CHRISTO confundens. *Evagrius lib. 2. cap. 2. Nicephorus lib. 15. cap. 2. 3. 4. &c. Diaconus lib. 15. Tomo 2. Concil. p. 119.*

Ibi decretum inter alia fuit, ne quis clericus, uti vocant, in duarum civitatum Ecclesiis recipiatur. 10. *Canone Decretorum concilii Chalcedonensis. 2. Tomo concil. pag. 327. Extat. 21. quest. 1. Clericum in duarum*

Non erat nota tunc temporis illa, quæ dicitur, pluralitas beneficiorum, quæ nunc sic inolevit, ut nihil sit eâ frequentius. Et nostrâ quidem ferè memoriâ consuetudo illa, inter alias Ecclesiæ maculas, obrepfit, ut uni duos attribueret Pontifex Episcopatus. Quod si jam cum, qui superiori proxima ætate fuit, hac in parte, morem restitueret, officium suum faceret. Sed quoniam id ferre non potest, an putamus, unquam esse permissurum, uti juxta sacras literas & Apostolorum, atque primi temporis decreta, res emendentur? Nimirum frustra laborant, qui facta Paparum ad antiquæ Religionis rationem exquirunt.

Imperii anno septimo [*Æra Vulg. Anno 457.*] Martianus mortuus est, ei que LEO successit. Romæ autem & ad Solem Occidentem, ubi Româ captâ, Gensericius

ricus in Aphricam revertisset, Valentiniano successit AVITUS, [*An Ær. Vulg. 455.*] deinde MAJORANUS, [*An Ær. Vulg. 457.*] postea SEVERUS, [*An Ær. Vulg. 461.*] ab hoc ANTHEMIUS, [*An Ær. V. 467.*] post alii parùm celebres. *De his Diaconus lib. 15. Evagrius l. 2. c. 7. Jornand. lib. 1. Procop. l. 1. belli Van. qui mutuis lanienis & insidiis interierunt, neque diu regnarunt, ad eò quidem, ut jam altera pars Imperii Romani versus Occidentem Solem valdè esset afflicta. Evagrius l. 2. c. 16.*

De Leone I. Cæsare nihil memorabile proditum est: (*Jornandes l. 2.*) nisi quod cum Gothis, Illyricum vastantibus, amicitiam atq; fœdus iniit.

Extant ad ipsum quoque Leonis Episcopi Romani una & altera Epistola. *Tom. 2. conc. Epist. 71. 72. 73. 76. & c. p. 10. & seqq.* Successorem habuit [*Anno Ær. Vulg. 474.*] ZENONEM ISAURICUM.

Inter eos, qui Romæ præfuerunt, à morte Valentiniani, fuit etiam AUGUSTULUS quidam. *De Romulo, Orestis filio, cui Augustuli cognomen fuit, scribit Pro-*

copius de bello Vandal. lib.1. & de bello Gothico l.1. Evagrius lib.2. c.16. Jornandes l.1. Pompon. Latus.

Ad hoc tempus, [*Anno Ær. V. 476.*]

ODOACER, cum ingenti manu HERULORUM, & SCIRORUM, ex Pannoniâ in Italiam invadit: (*Jornandes lib. 2. Sigebertus.*) ORESTEM, patricium Romanum, qui Papiam cum suis copiis sese receperat, capit & occidit, oppidum diripit & incendit: progressus, omnem regionem usque Romam occupat. AUGUSTULUS, [*An eodem 476.*] animo fractus, Imperium sponte deponit: Odoacer urbem ingreditur, & Italiæ regnum adeptus, per annos XIV. nullo resistente, præfuit. *Procopius de bello Goth. l.1. Leonh. Aretinus de bello Goth. l.1. Blond. decad.1. lib. 2. Bonfin. decad.1.7.*

Tunc demum THEODORICUS Ostrogothorum rex, missus à Zenone Imp. & Constantinopoli profectus Gepidos & Bulgaros resistentes vincit. (*Procop. belli Gothici l.1. Jornandes l.1. & 2.* Deinde per Mysiam & Pannoniam iter faciens, in Italiam accedit, & non procul ab Aquileja

lejà castra ponit : quò postquam & ODOACER venisset, summis copiis dimittatur; [*Anno Ær. Vulg. 490.*] victus Odoacer in fugam conjicitur : sed relectis copiis, denuò præliatur non procul à Verona, iterumque victus & quamplurimis desideratis, qui partim in conflictu, partim in Athesi flumine perierant, Romam fugiens contendit. Illinc exclusus, vastato circum agro, Ravennam venit, ibi per triennium ferè circumfessus, ac deditione tandem captus, interficitur. [*Anno Ær. Vulg. 493.*] *Aretinus l. 1.*

Theodoricus, Odoacro sublato, factus Italiae Dominus, Romam venit, ibique Concilium (*Diac. l. 15. Tomo 2. conc. p. 472. & seqq.*) habuit unum & alterum Episcoporum, quos ex diversis Italiae provinciis eò convocaverat, ut de SYMMACHI causâ cognoscerent. Episcopi Romani, quem plerique repudiabant, ut indignum & vitiò creatum. *Centuria 6. Historia Magdeburg. c. 19. de Synodis.*

Theodoricus hic fuit Arrianus, ut quidem Pontificiorum libri dicunt. *Joan.*

I. Papa in Epistola ad Episcop. Italia, tomo concil. 2. p. 534.

Est autem ille, qui cognomine dicitur **VERONENSIS**, Theodorici illius, qui in prælio contra Hunnorum regem Athilam occubuit, ut suprâ dictum est, propinquus.

Odoacer erat Rugus, (*Irenicus l. 3. c. 2.*) qui est ad mare Balthicum, Germaniæ populus. *Tacitus in Germania, & in eum Althamerus. Godefridus Viterbiensis perperam Odoacrum Ruthenorum ducem nominat.*

Theodoricus, muniendi sui causâ, Wandalorum, Visigothorum, & Burgundionum reges per affinitatem sibi conciliavit. *Procop. lib. 1. belli Gothici, Jornandes l. 2. Frisingensis lib. 5. c. 1.*

Dum hæc in Italiâ geruntur, magni fuerunt motus per Thraciam, Aphricam, **BRITANNIAM**, in quâ superiores tandè extiterunt **SAXONES**.

Zenoni, mortuo Constantinopoli, succedit **ANASTASIUS**. [*Anno Æ. V. 491.*] Is nonnullos fovebat, qui dogma probabant Eutyichianum: ideòque diffidium ei fuit

fuit cum Episcopo Romano GELASIO, qui literis prolixis (2. Tomo concil. Epistola initium: *Famuli vestrae pietatis. pag. 445.*) eum dehortatur, ut quidem ipsorum habent libri, ne tutelam eorum suscipiat; duo enim esse praecipue, quibus hic mundus gubernetur, Sacram Pontificum auctoritatem, & potestatem Regalem, (*Dist. 60. cap. duo quippe.*) & Sacerdotibus quidem eò plus oneris incumbere, quod aliorum etiam nomine, DEO sint aliquando reddituri rationem: ipsum quidem civili praesse politicae, sed tamen subjici sacerorum ministris, & ab eorum pendere judicio: cumque sacerdotes legibus politicis obtemperent, æquum esse, ut ipse vicissim non recuset ea, quæ rerum divinarum antistites decernunt: & quum hic honos omnibus Ecclesiae ministris debeat impendi, rem ipsam postulare, ut ei cum primis deferatur, quem & suâ voce DEUS, & Ecclesiae deinde consensus toti sacerdotum ordini voluit praesse: Desistat igitur, & in hac vitâ deprecatorem se potius audiat, quàm in altera sentiat accusatorem.

Subjungitur postea decretum ejus de sacris Bibliis, in eoq; Sedi R O M A N Æ, quam vocant, tribuit principatum, post ALEXANDRIÆ, tertium locum dat ANTIOCHIÆ. *Secundo tomo conc. In Decretis Gelasii. tit. Ordo librorum veteris testamenti. §. Post propheticas. p. 460.*

Regnante Anastasiô, turbæ fuerunt & bellici motus per Ciliciam, sed sedati, oppressô autore. *Autor hujus seditionis fuit Vitalianus Thrax, qui jussu populi, Imperatori, propter hæresin Eutychnianam, rebellavit, Zon. tomo 3. Paulus Diacon. libr. 15. Pompon. Latus.*

HUNNI tum etiam vastabant Armeniam & Cappadociam, GETÆ verò Macedoniam, Thessaliam, Epirum: utrosq; Cæsar coactus est præmiis & maximis jacturis placare: *Evagrius l. 3. c. 43. Niceph. l. 16. c. 38.*

Hôc ferè tempore, quod erat anno salutis quingentesimo (*Sigebert. Diac. l. 15.*) Rex Francorum CLODOVEUS, Christi religionem primus fuit amplexus, quum sæpè multumq; fuisset ab uxore, quæ familiæ Burgundicæ erat, sollicitatus, ut
id

id faceret, relictis idolis atque superstitione. *Gregor. Turonensis l. 2. c. 29. 30. & 31. Adon. Viennens. atate 6. Robertus Gaguinus lib. 2. cap. 3. Hist. Franc. & Emilus Hist. Franc. l. 1. Michael Ritius de Regib. Francorum l. 1.*

CONCILIUM exstat AURELIANENSE, triginta trium Episcoporum Gallorum, habitum ipso regnante: (*Vincentius lib. 21. cap. 23. tom. 2. Concilior. Canone 4. pag. 511.*) quo statuitur inter alia, *si raptor virginis confugerit ad templum, etiamsi vim puella fecerit, ne mortis adeat discrimen, sed vel servilis sit conditione, vel ab ea sese redimat.* 36. *quest. 1. De raptoribus autem.*

Anastasium, fulmine extinctum, [*Anno Ær. Vulg. 518.*] vel ut Jus Pontificium ait, emissis intestinis exanimatum, (*Paulus Diaconus lib. 15. Pompon. Latus.*) JUSTINUS excepit, obscuro genere natus, & è subulco factus miles, ut scribitur,

Lapsus hic est memoriâ Sleidanus : Nam capitulum Anastasius, Dist. 19. quò hic locus respicit, loquitur de Anastasio Papa, qui Photinum & Acacium hereticos fovit, & ob id divino iudicio percussus creditur. Nam ut glossa dicti capituli refert, dū assellaret, emisit intestina.

Diffidium huic erat cum THEODORICO, Gothorum rege, Italiæ domino, propter diversam religionem: Sed ab armis tamen temperatum fuit.

Mortuo deinde Theodorico [*Anno Ar. Vulg. 526.*] successit ALARICUS, è filio nepos, magnâ Gothorum alacritate atque studio. *Procop. de bello Goth. lib 1. Jordanes l. 2. Leon. Aretinus l. 1.*

Erat tunc Episcopus Romæ, JOHANNES, ejus nominis I. hic à Theodorico rege, quem diximus, Constantinopolim fuit missus Legatus, cum aliis (*Niceph. lib. 17. cap. 9. Paulus Diaconus lib. 15.*) & exceptus honorificentissimè, sicut ipsorum habent libri, non à populo tantum, sed ab ipso quoque Cæsare. Nam summâ lætitiâ fuisse dicunt affectos, quod beati Petri vicariū, uti loquuntur, (2. Tomo concil.

concil. in vita Johannis. pag. 532.) nunc de-
 mum Græciæ contingeret videre & susci-
 pere, quod inde à Constantini Magni
 tempore, & à Sylvestro datum ipsis non
 fuisset. Illud autem de Sylvestro mirum
 est, cur dicant, quum Græciam non adie-
 rit, ut constat: (*Sozomen. lib. I. cap. 16. &*
alii.) Nam tunc, cum imprimis oportuit
 & opuserat, nimirum in Synodo Nicena,
 non se commovit, sed legatos eò misit
 Victorem atque Vincentium: & alteram
 ipse post habuit Romæ, sicuti tradunt,
 qua concilii Niceni decreta confirmat.
Sozomenus Vitum & Vincentium legatos no-
minat.

Extat etiam Johannis primi ad Episco-
 pos Italiæ consolatoria quædam epistola,
 quæ monet eos, quamquam rex Theodo-
 ricus, hæresipollutus Arrianâ, vastitatem
 ipsis & toti minitetur Italiæ, ne tamen
 ab instituto desistant, sed fortiter agant.
Epistol. 2. Johannis I. Papæ ad Episcopos Ita-
lia, de Theodorico Rege, 2. Tomo concil.
pag. 534.

Post Justinum factus est imperator
JUSTINIANUS, sororis Justini filius.
 (Anno

(Anno Ær. Vulg. 527.) *Diaconus* lib. 16. *Eva-*
grius lib. 4. cap. 8. *Niceph.* lib. 17. cap. 7. *Pom-*
ponius Latus & alii.

Is ad restaurandam Rempublicam a-
 nimum adjecit & initio quidem toti ad-
 ministrationi **BELISARIUM** præfecit.
 (*Diacon. l. 10.*) Is Persas, egressos extra fi-
 nes ac Romanorum ditioni vim adferentes,
 magnis præliis vicit, Illyricum à Gepidis &
 Bulgaris vastatum, liberat: *Procop. de*
Bello Pers. l. 1. & 2. & de bello Vand.) Par-
 thos belligerantes ad amicitiam adducit:
 Wandalorum maximas copias in Aphrica
 fundit: (Anno Ær. Vulg. 534.) Regem ca-
 capit: Carthaginem recuperat: inde
 transgressus in Siciliam, accepto nuntio
 de rebellione per Aphricam, eò reversus
 feliciter rem gerit, *Zonaras* tomo 3.

Tunc demum in Italiam profectus,
 Neapolim occupat, diripit, Gothosque
 fundit, (*Procop. de bello Gothico l. 1.*) quo-
 rum rex tum erat **THEODATUS**, Fuit
 hic Theodorici Veronensis ex sorore Amel-
 freda nepos, propter ingratitude autem
 erga Amalofuntham à Gothicis interemptus
 est, anno regni tertio. (Ær. Vulg. 536.)
 Apud

Apud Cassiodorum l. 10. Epist. 3. Theodohadus nominatur ; ibidem reperies ejus encomium.

Posteà Romam venit , amanter ab omnibus exceptus & honorificè : illinc digressus , oppida passim & munitiones occupat , & in his Perusiam : post obsidet **Ravennam** : (*Procop. l. 2.*) ibi congressus cum eo **VITIGES** Gothorum rex , amisso exercitu capitur , Constantinopolim ductus à Belisario. (*Anno Ær. V. 540.*) *Diaconus lib. 16. Jornandes lib. 1. Sigebertus. Blondus dec. 1. l. 5.*

Gothi redintegratis viribus , in regione Transpadanâ regem sibi sumunt **HILDEBRANDUM**. *Pomponius Latus Hildebrandum, Procop. Theudibaldum vocat. Sequitur eum Diaconus: Sigeberto Eldebades indigitatur.*

Huic successit unus & alter , ac deinde **TOTILAS**. (*Anno Ær. Vulg. 642.*) Is absente Belisario , per totam Italiam grassatus , Romam obsessam capit , diripit , incendit. *Procop. l. 3. belli Gothici. Evagrius lib. 4. cap. 20. Sabellicus En. 8. l. 3. Blondus dec. 1. l. 6.*

Itaque

Itaque revocatus BELISARIUS, confecto bello Parthorum, qui Syriam denuò vastabant, revertitur in Italiam, & urbem propè desertam recreat. Inde cum hoste congressus, feliciter præliatur, & annonæ causâ, navigans in Siciliam à Justiniano revocatur, quæ quidem res occasionem Totilæ præbuit, ut restauratis viribus, Romam rediret. *Totilas fornamdi Badiula seu potius Dadiula nominatur l.1.*

Cæsar deinde NARSETEM Eunuchum Italico bello præficit, qui Gothos omni expulit Italiâ (*Procop. de bello Gothico lib.3. Agathias in sua histor. Gothica.*) quod eò facilius fuit, cum Totilam Regem [*Anno Ær. Vulg. 553*] ex vulnere mortuum illi amisissent, *Pomp. Lat.*

Bellum illud Gothicum, in annos octodecim fuit productum. *Procop. l.3. belli Gothici. Sabell. Ennead. 8. l.4. Blondus Decad. 1. l.7.*

Justinianus ergò, recuperatâ Italiâ & Africâ, quum ex filiâ nepotem JUSTINUM Imperii socium assumisset, mortem obiit. [*Anno Æ. V. 565.*]

Sunt qui socordis ingenii principem & uxoris

uxoris imperio THEODORÆ subje-
ctum fuisse tradunt. *Suidas* *literarum* *ru-*
dem *fuisse* *scribit*. *Zonar.* *tom.* *3.* *scribit* *eum*
adeo *immodico* *adificandi* *studio* *flagrasse*, *ut*
& *stipendia* *artium* *liberalium* *magistris* *jam*
olim *constituta* *sustulerit*, *ut* *haberet* *sum-*
ptus, *quos* *in* *adificationes* *profunderet*.

Erat apud eum in summa gratia TRI-
BONIANUS Jureconsultus, qui, vete-
rum scriptis ac disputationibus abolitis,
legum centones ex illis collegit, & frag-
menta nobis tantum reliquit, quæ nunc
Pandectarum nomine censentur. Ejus au-
tem operis quosdam habuit adjutores,
qui passim nominantur. *Constitutione*
Deo auctore §. *&* *ad tua* 3. §. *jubemus* 4. §.
sed *&* 7. *constit.* *omnem* §. *nos* *verò* 2. *vers.*
& *primò* §. *discipuli* 6. *const.* *Tanta* *circa*
in pr. *&* §. *quæ omnia* 9. §. *sed cum* II. *vers.*
& *ideò* *vers.* *admonuimus.* *const.* *Dedit* *nobis*
§. *quæ omnia* 9. §. *sed cum* II.

Idem postea fecit in Principum re-
scriptis atque legibus, quas tribus libris
comprehensas GREGORIANO, HERMOGE-
NIANO, THEODOSIANO contraxit in unum
volu-

volumen, & Justinianum codicem vocat, usus aliorum operâ, quos in ejus libri præfatione Cæsar enumerat. *Const. hæc quæ §. ideoque I. de novo cod. conf.*

Sunt authores, qui Tribonianum fuisse hominem avarum, & precio fixisse leges, ut ille ait, (*Virgil. 6. Æn.*) ac refixisse tradunt. *Procop. l. I. de bello Persico. Suidas in dictione Tribonianus. Alciatus disputation. l. 4. cap. 7. Egidius Perinns Aromarensis in vita Justiniani Imp.*

In eo, quem diximus, Codice, quam plurimæ sunt Justiniani leges, quæ superioribus derogant. (*ut sunt 50. decis. quæ cognoscuntur vel ex inscriptione, vel ex subscriptione. Vide et Const. cordi nobis §. I. de emendatione eod.*) accessit etiam opus peculiare, NOVELLARUM constitutionum, quod per omnia Justiniani nomen atque titulum habet. *Const. cordi nobis §. his igitur 4. in fin. de emend. C. domini Justin.*

Eum quem dixi, BELISARIUM, quo duce tot tamq; gloriosas consecutus erat victorias, ignominiosissimè tractavit Cæsar, & valdè senem excæcavit etiam.

Tzezès

Tzetzes Chiliad. 4. Variar. hist. Habet idem Petrus Crinitus l. 9. c. 6. de honestâ disciplinâ, & Johannes Fovianus Pontanus lib. 2. de fortitudine domesticâ cap. 8. Alciatus verò lib. 4. parergon. cap. 44. totum hoc falsum esse demonstrare conatur. Virtutes Belisarii commemorat Suidas, in voce Belisarius. Origine Germanum fuisse docet proœmium Joan. Leonclavii in Zosimum.

Ipsò regnante, Constantinopoli fuerunt aliquot habitæ Synodi (*Evagrius l. 4. cap. 34. Niceph. lib. 17. cap. 27. & 28.*) quibus MENNA præerat, ejus urbis Patriarcha, qui Sanctissimus & Beatissimus vocatur & Oecumenicus, ut ipsorum habent libri, Tomo 2. Concilior. Synodi *Quintæ Constantinopol. Actione 2. facta à Menna Patriarcha Constantinop. & alii.*

Initio Codicis Epistola (*l. inter claras 8. §. reddentes honorem c. de summa trin.*) ponitur Cæsaris ad Johannem Archiepiscopum urbis Romæ, qua caput ipsum vocat omnium Ecclesiarum, eique subjicit omnia. Porro, quanquam homines docti commentitiam esse judicant, tamen, etiamsi vera esset, certum est, con-

tro-

troverfiam illam duraffe multis post annis, donec tandem Epifcopi Romani facultatibus amplificati, pervincerent, & in Ecclefiæ poffeffione fibi conftituerent arcem, quæ manibus hominum exædificata, feu favore principum, nunc titulum habet, quafi divinitus eò fit collocata. *De Epiftolis mutuis Iuftiniani Imperatoris & Johannis Papa Romani dubitatum fuit omnibus temporibus. Legatur Alciatus l. 5. parrerg. cap. 23. Cujacius obferv. 32. c. 26. Francifcus Hotomannus lib. obferv. 7. c. 2.*

Diximus antea, quemadmodum Auguftini tempore **SEXTUM** fuerit habitum **CARTHAGINE CONCILIUM**, in eoque fraus deprehensa Papparum, Bonifacii primi & Celeftini, quando Niceæ conftitutum fuiffe dicebant, ut ad ipfos ex omnibus ubique locis provocaretur. Iuftiniani verò tempore Romæ erat Epifcopus, **BONIFACIUS II.** Hujus extat Epiftola (2. Tom. concil. ad Eulalium Alexand. Epifcop. p. 544.) quâ graviter taxat **AURELIUM**, qui fuperiori Concilio, Carthaginis fuerat Epifcopus, eumque
cum

cum suis collegis impugnasse Romanam Ecclesiam ait, instigante Diabolo, Simul Deo gratias agit, quod hujus temporis Episcopus Eulalius, Aurelii successor, cum Ecclesiâ Romanâ rediret in gratiam. Deinde scriptum Eulalii recitat, quo profiteatur ille, se damnare suos Majores & Successores, quicumque sanctæ Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ privilegia labefactare conantur.

Alter à Bonifacio, AGAPETUS, ANTHEMIUM Patriarcham Constantinopolitanum loco removit, [*Anno Ær. V. 536.*] negantem duas naturas in Christo: (*Niceph. lib. 17. cap. 9.*) tulit hoc imprimis ægrè THEODORA, Cæsaris uxor, & SYLVERIUM Agapeti successorem monuit per Belisarium, ut illum restitueret: (*Diacon. l. 16.*) cùm etiam aliæ quædam criminationes accederent, Belisarius eum loco dejecit, & in exilium mittit, subrogato VIGILIO, [*An sequ.*] sed cùm & iste, Constantinopolim evocatus, Anthemium nollet revocare, consimili poenâ fuit multatus. (*Niceph. lib. 17. cap. 10. variat.*) Unde satis apparet, quomodo in Cæsarum

rum

rum tunc potestate fuerint urbis Romæ
Episcopi. *Procopius Sylverium relegatum
scribit propter suspicionem defectionis ad Go-
thos l. 1. belli Gothici. Blondus l. 7. Decad. 1.
Vigilium carceri inclusum, socios partim rele-
gatos, partim ad metalla damnatos, tandem
tamen liberatos esse, commemorat.*

Justino II. Cæsare, renovatum est bel-
lum Persicum, quod cum primùm felici-
ter gereretur, Cæsaris legatus ARCHE-
LAUS, pacem de novo fecit, *Diaconus l. 17.
Evagrius l. 1. c. 7.*

NARSES, Cæsaris per Italiam legatus,
expulsis Gothis & mortuo Totilâ, per an-
nos XVI. obtinuit Italiam: post revoca-
tus à Cæsare, quum parùm lætas accepis-
set literas, & ingratitude in iis repre-
henderet, non solum non revertit, verum
etiam ulciscendi sui causa, missis legatis
LONGOBARDOS, qui tunc in Pan-
noniâ confederant, maximis propositis
emolumentis excitavit, [*Anno Ær. Vulg.
567. seq.*] ut, Pannoniâ relictâ, in Italiam
venirent, omnium regionum & pulcher-
rimam & fructuosissimam. *Paulus Dia-
con.*

con. de gestis Longob. lib. 2. cap. 5. Regino lib. 1. Pomponius Latus. Frisingensis lib. 5. cap. 5. Itaque partem illam Italiae, quae nomen ab ipsis ad hoc usque tempus retinet, occuparunt. Sigebertus. Jovius lib. 1. Elogiorum.

Justinus hic per Italiam instituisse scribitur magistratum, (*Blondus lib. 8. Decad. 1.*)
EXARCHUM : Is erat tanquam Caesaris vicarius atque legatus: **RAVENNAE** potissimum habitabat, neglectâ Româ, singulisque civitatibus & oppidis unum aliquem praeficiebat. *Primus Exarchus nominatur LONGINUS Graecus : sed Palmerius Patrium Romanum primum talem magistratum suscepisse scribit. Duravit illa dignitas annis 164. sive, ut alii volunt, 124. Blondus lib. 10. Decad. 1.*

Itali Scriptores novum hoc institutum Romæ ac Italiae fuisse tradunt exitiale. Narses deinde Romæ mortuus est.

Narsetem in exilio defunctum commemorant omnes; Mortui vero corpus in loculo plumbeo, cum omnibus ejus opibus, Constantinopolim portatum, scribit Paulus Diaconus lib. 2. de gestis Longobardorum, cap. 11. Idem eodem libro, cap. 3. pietatem ejus

K

pra-

predicat, sicut Evagrius etiam, lib. 4. cap. 24. Suidas ingenium & corporis habitum describit.

Justini successor fuit TIBERIUS II. [Anno *Æra Vulgaris* 578.] jam antè cooptatus, & Imperii factus collega. (*Diaconus lib. 17. Evagrius lib. 5. cap. 14.*) Is contra Persas bis feliciter pugnavit: (*Niceph. lib. 18. c. 1. & 2.*) Pacem cum Longobardis fecit, qui tum inde à Samnitibus ad Alpes usque regnabant, exceptâ tantum urbe Româ, quam ubi graviter obsedissent aliquandiu, vi tempestatis & imbrium coacti, tandem castra moverunt. *Pomponius Latus.*

Tiberii gener, MAURITIUS, factus Cæsar, [Anno *Æra Vulgaris* 582.] per legatos præliis aliquot fudit Persas, ac demum pacem cum iis fecit. Revocatô exercitu Scythas expulit è Mysia, (*Diaconus lib. 17. Nicephorus lib. 18. cap. 6. 7. & 8.*) Longobardos per Italiam repressit: Hunnos è Pannoniis ejecit: propter avaritiam exofus militi, coactus est, ortâ seditione, profugere Chalcedonem. (*Pomponius Latus.*) Ibi tandem cum uxore & liberis, omnique stirpe, fuit in

terfectus [Anno *Æra Vulgaris* 602.] à PHO-
CA centurione, (*Nicephorus lib. 8. cap. 40.*)
qui per seditionem deinde salutatus est Im-
perator.

Mauritiô regnante, [*Anno Æra Vul-
garis* 599.] Cometa, senis mensibus apparu-
isse; (*Nicephorus lib. 18. c. 35. Diaconus lib. 7.*)
tunc etiam natus esse traditur MAHOME-
TUS, de quo paulò pòst dicetur. *Palmerius
in Chronico. Blondus lib. 6. Decad. 1.*

Eò tempore Constantinopolitanus
Episcopus, JOHANNES, *universa-
lem se vocabat Patriarcham:*
Pelagius verò II. Episcopus Romanus, ve-
hementer obstitit, ejusque decreta pronun-
ciavit irrita.

*Johannes hic, à vita sobrietate,
Jejunator nominatur l. 17. c. 36. & l. 18.
cap. 34. historia Ecclesiastica Nicephori. Pri-
matum sibi arrogavit in Concilio Constantino-
politano, teste Gregoriô Magnô lib. 4. indict. 13.
epist. 36. sed Pelagius, Episcopus Romanus,
missô Constantinopoli Archidiaconô, Syno-
di decreta cassavit, ibidem epist. 37. Vi-
de 2. tomum Conciliorum, epistolam pri-*

mam Pelagii Secundi, Papa, pagina 842.

Qui successit huic, GREGORIUS I. graviter hoc ipsum in illo reprehendit, & in Concilio Chalcedonensi, titulum hunc atque honorem suis majoribus attributum quidem fuisse, verum ex ipsis neminem usurpasse dicit. *Gregorius lib. 4. indict. 13. epist. 36. & 38. item lib. 7. indict. 1. epist. 30.*

Datis etiam literis ad Mauritium Imperatorem hortatur, ut illum coerceat: Nam ad ipsius auctoritatem hoc quoque pertinere, quam ille, dum talem sibi potestatem sumit, multum imminuat. *Gregorius lib. 4. indict. 13. Epist. 32.*

Alter autem post Gregorium, BONIFACIUS III. à Phoca scribitur (*Blondus Decad. 1. lib. 9.*) obtinuisse primatum, divulgatis in eam rem edictis atque diplomatis. *Adon. Viennensis etate 6. Beda de ratione temporum. Regino Prumiensis lib. 1. Frisingensis lib. 5. cap. 8. Urspergensis. Platina in vita Bonifacii III.*

Phocâ rerum potente, Persæ magnis incommodis Rempublicam affecerunt, occupatâ Mesopotamiâ & Assyriâ, & in minore

rem Asiam usque progressi. Tanta erat principis ignavia. (*Diaconus lib. 17. Zonaras tomo 3. Beda de ratione temporum:*) Sed & Germania, Gallia, Hispania, bonaque pars Italiae, defecerunt. Ægyptum vastabant Saraceni: (*Nicephorus lib. 18. cap. 56.*) Sic ille, propter crudelitatem & neglectam Rempubli-
cā, occisus, HERACLIVM habuit successorem. [*Anno Æræ Vulgaris 610.*] *Pomponius Letus.*

Tunc iterum Persæ longissimè progressi ex Ægypto, Aphricam invadunt, & suæ ditionis efficiunt. Europam variè lacerabant Scythæ: profectus tandem in Asiam Heraclius, cū pacem impetrare non posset, parum etiā honestis nomini Romano propositis conditionibus, penè coactus decertavit cum Persis, qui jam Judæam vastabant, eosque uno aut altero prælio fudit; inde Tigrim flumen transgressus, & Persiam longè latèque populatus, amicitiam demum inita cum Persarum regis filio SIROCHO, qui, necato parente, [*Anno Æræ Vulgaris 628.*] regnum invaserat, Aphricam, Ægyptum, & quicquid omnino Persæ occupaverant, rece-

pit, pactumque fuit, ut Persicam ditionem à Romana separaret Tigris. *Sigebertus, Pomponius Lætus.*

Ad hoc tempus SARACENI, Heraclio militantes, cùm stipendiis fraudarentur, maximâ multitudine deficiunt, (*Diaconus lib. 18. Sigebertus*) &, MAHOMETO duce, per Syriam grassati, Damascum occupant, Ægyptum vastant, Arabiam subruunt, & in Persas quoque feliciter præliantur. [*Anno Æra Vulgaris 632.*] De Saracenorum origine, incrementis & imperio, videatur *Cælius Augustinus Curio libro de historia Saracenorum, item Wolfgangus Drechslerus in compendio historia Saracenicæ.*

Fuit Mahometus obscurò genere natus, (*Liber de generatione Mahometi, & Chronicon Saracen. Zonaras tomo 3. Chalcondiles lib. 3.*) verùm astutus & audax, post etiam locupletatus matrimonio, cùmque propter animi promptitudinem autoritate valeret, novum doctrinæ genus, rationi valdè jucundum, sed magnâ sui parte ridiculum & ineptum, proposuit, quo sic animos hominum magis atque magis devinciret, & re-

gnum

gnum sibi firmiter constitueret, & quamquam initio facile potuisset hoc incendium restingui: tamen, quia neglectum fuit, brevi tempore crevit in immensum: ab eoque tempore magis atque magis populi Romani majestas & Imperium, ad Orientem Solem, interiit, deficientibus aliis atque aliis populis.

Heraclio regnante [*Anno Erae Vulgaris 633.*] **QUARTUM** fuit **CONCILIIUM TOLETANUM.** *Tomo 2. concil. pag. 63. Johannes Magnus historiae Gothicae lib. 16. cap. 17.*

Et quia per Hispaniam plerique sacerdotes preces, quam CHRISTUS ipse nos docuit, (*Matth. 6. Luc. 11.*) non quotidie, sed eo die solum orabant, quem Dominicum vocamus, decretum inter alia fuit, (*Can. 9. pag. 70.*) ut id corrigeretur: item, ut Apocalypsis Johannis Evangelistae, sicut ajunt, à Paschate doceretur in templis, ad usque Pentecosten. *Can. 16.*

Regnabant tunc in Hispaniis GOTHI: cumque dominationis externae, sicut fieri solet, Hispani pertæsi, res novas captarent,

rent, gravi pœnâ Synodus edicit, (*Can. 74. pag. 76.*) ne qua conjuratio fiat in regem, Gothicamve gentem, utque mortuô rege primores totius gentis, atque sacerdotes, communi consilio, successorem constituent. Idem pòst in aliquot aliis ipsorum conventibus repetitum fuit. *Concil. 5. Can. 3. & 4. Concil. 6. Can. 17. & 18.*

Prohibetur etiam, ne per quadragesimæ tempus, uti vocant, Hebræum illud ALLELUIA cantetur in templis; Nam esse mœstitiæ tempus illud, non lætitiæ. *Concilii IV. Can. 10. pag. 70.*

Heraclio successit [*Anno Æra Vulgaris 642.*] CONSTANS, è filio Constantino nepos, (*Diaconus lib. 18.*) hic infelicissimè mari pugnavit cum Saracenis, qui, victoriâ potiti, RHODUM occupaverunt, [*Anno Æra Vulgaris 653.*] (*Zonaras tom. 3.*) longius haud dubiè progressuri, nisi factiones inter ipsos ortæ, biennii inducias à Romanis impetrassent: eô datô respirandi spaciô, Cæsar cum exercitu transmisit in Italiam, quo ab hostibus eam liberaret, ut quidem jactitabat; (*Regino lib. 1.*) Cùmque Tarentum esset dela-

de-la-

delatus, Luceriam, & alia quædam Apuliæ loca ditionis Longobardorum, expugnat & evertit. In itinere, cùm Neapolim iret, postremum ejus agmen cæsum fuit à Longobardis. *Paulus Diaconus de gestis Longobard. lib. 1. cap. 10.*

Romam placidè ingressus, omnibus tandem ornamentis eam spoliat, (*Regino lib. 1. Sigebertus*) & paucis diebus ibi commoratus, in Siciliam trajicit. *Sabellicus Enead. 8. lib. 9. [Anno Era Vulgaris 668.]*

Ibi demum in balneo fuit interfectus; (*Diaconus, Zonaras tomo 3.*) cùmque post ejus mortem de successione essent nata dissidia, SARACENI, eam nacti occasionem, magnâ cum classe ingrediuntur Siciliam, vastam edunt hominùm stragem, Syracusas capiunt, & prædam omnem Constantis, ablatam ex urbe Roma, secum asportant. *Regino lib. 1. Blondus Decad. 1. lib. 9. Naclerus generat. 23. Diaconus lib. 5. cap. 13. de gestis Longobardorum.*

Constanti successit CONSTANTINUS IV. vulgò dictus BARBATUS. (*Diaconus lib. 19. Zonaras Tomo 3. Sigebertus.*) Hic per annos aliquot cum Saracenis congressus, tandem

dem eos fudit, ita quidem, ut pacem illi peterent, & inducias annorum XXX. simulque vectigal annuum paciscerentur: Eâ re commoti, qui erant ad Occidentem Solem, populi Romani hostes, pacem quoque petebant. *De tributo consentiunt Zonaras & Diaconus: de equis & servis variant. Hic enim quinquaginta, ille octonos tantum nominat.*

BULGARI autem suis finibus egressi Thraciam vastabant, (*Diaconus lib. 19.*) cum his tandem pacificatum est, & concessâ illis utrâque Mysiâ, tametsi postea, cum ignaviam Romanorum deprehenderent, violatâ pace, rursus evolarint, & Imperii vires attenuarint. *Zonaras tomo 3. Sigebertus, Aventinus lib. 3. annal. Bojorum.*

Hic Cæsar omnium primus constituisse traditur, (*Sabellicus Ennead. 8. l. 6. Blondus Decad. 1. l. 6. Platina in vita Benedicti II.*) ut, quem clerus populusque Romanus, cum exercitu, creasset CIVITATIS EPISCOPUM, is plenam obtineret potestatem. Nam ad hoc usque tempus Episcopi Romani dignitas vel à Cæsaribus vel ab ejus per Italiam Vicariis confirmatione pendeat. *Polydo-*

rus Virgilius lib. 4. cap. 10. hanc legem scribit
haud diu servatam esse.

Exstat ad Constantinum Papæ LEONIS I. Epistola prolixa, Tomo 3. concil. initium Epist. 1. Regi regum, pag. 171. quâ damnat omnis generis hæreticos, & ipsum, propter studium ac patrocinium Religionis, & liberalitatem atque munificentiam, summis laudibus extollit, & Ecclesiam, quæ talem sit nacta propugnatorem, planè triumphare dicit.

Eo regnante, [*Anno Era Vulgaris 680.*] SYNODUS fuit SEXTA CONSTANTINOPOLICENTUM quinquaginta Episcoporum. *Diaconus l. 19. Zonaras tom. 3. De numero Patrum, qui ad hanc Synodum convenerunt, variant auctores. Regino lib. 1. Beda de ratione temporum, numerant 150. Diaconus libro 19. Ivo in Chronicis, Simoneta lib. 1. cap. 46. nominant 280. in Catalogo subscriptorum exstant 162. Chronicon Martini trecentos minus unò habet.*

In ea sub finem ipsum fit mentio CANONUM, qui dicuntur APOSTOLORUM, sed obscuris verbis. Tomo 3. concil. in Decretis Synodi 16. Const. titulo Canone Apost. pag. 393.

GRATIANUS autem contrarias opiniones recenset. (*Dist. 16. cap. Canones.*) Nam dicit esse, qui conscriptos ab hæreticis, & ab Ecclesia veteri repudiatos, affirmant, & inter *Apocrypha* numerent. Zepherinus autem, Episcopus Romanus, ordine decimus sextus, approbasse illos dicitur, (*1. tomo conciliorum, Epistola ad Episcopos Sicilienses, pag. 341.*) & post eum ista, quam dixi, Synodus, quam Justiniani II. tempore, qui filius erat Constantini IV. tradunt absolutam fuisse. Breviter: Incertis rationibus omnia fluctuant. Sed & de numero Canonum non convenit; Alii namque L. alii LX. ponunt, alii LXXXIV. & eò quidem numero exstant: unde facile conjici potest, paulatim additos fuisse plures, & uno postea nomine comprehensos, quum à diversis emanassent. *Fr. Sixtus Senensis in Bibliotheca sancta, lib. 2. de Canonib. Apostolorum sic scribit: Isidorus tantum 50. recenset. Sexta Synodus, can. 2. probat 85. tametsi non sint nisi 84. Sed duodecimus Latinus est in Codice Græco in duos divisus. Zepherinus, quingentis annis quinta Synodo prior, sexaginta tantum cano-*

nes admittit. Leo IX. trecentis & quinquaginta annis posterior, sextâ Synodo, ad Michaellem Patriarcham, totidem enumerat. Hec Fr. Sixtus. Pro horum Canonum defensione luculentum librum edidit Franciscus Turrianus, Jesuita.

Tunc etiam ARCHIEPISCOPUS RAVENNAS Episcopo Romano se subjecisse fertur, (Sigebertus) quum antea, maximè verò post eò translatum Exarchatum, nihil Romano concederet. Ecclesia Ravennas, à Romana multis ab annis segregata, Allocephalis dicta est, ut Platina in vita Dom. I. Pape Romani, observat. Theodorus autem, Episcopus Ravennas, sedem suam Romano Episcopo subjecit. Occasionem explicat Blondus Decad. I. lib. 9. Sabellicus Ennead. 8. lib. 7.

Constantino [Anno *Ara Vulg.* 685.] successit Justinianus filius. (Zonaras tomo 3. Sigebertus.) Is per ætatem & imperitiam malè Rempublicam gerebat, & violatâ pace, quam ejus pater cum Saracenis fecerat & Bulgaris, eò demum redactus est, (Diaconus lib. 9.) ut pacem ab utris-

que cogereetur ipse petere. Tandem ob crudelitatem ejectus, & præcisus naribus relegatus, [*Anno Æræ Vulgaris 694.*] LEONTIUM habuit successorem, qui propter affectati Imperii suspicionem per biennium fuerat captivus.

In his motibus Aphricam invadunt Saraceni, sed biennio post illinc ejecti fuerunt, commisso prælio. *Diaconus lib. 20. Zonaras tom. 3.*

Milites Romani, præsidio in Aphrica relictæ, quum lentè & ignavè omnia administrarentur à Cæsare, (*Zonaras tom. 3.*) veriti, ne à Saracenis, quorum tunc erat ingens potentia, rursus ejicerentur, TIBERIUM III. quendam faciunt Imperatorem. Is cum copiis profectus Constantinopolim, & urbe potitus, [*Anno Æræ Vulgaris 697.*] Leontium capit, naribus truncat, in catenas conjicit; & per Italiam novum constituit Exarchum. *Tiberio huic Absimaro nomen fuit, quod repudiavit, ut Diaconus lib. 20. & post eum Egnatius scribit.*

Et cum ad hunc modum tumultuose omnia fierent, SARACENI, tempus idoneum

um

um nacti, maximisque cum copiis ex Ægypto profecti, Aphricam rursus occupant, & Libyam & Hispaniam propè totam. *Blondus Decad. 1. lib. 20.*

Is, quem suprà dixi, (*Diaconus lib. 20. Sigebertus*) JUSTINIANUS, à Leontio Imperatore ejectus & relegatus, *Trebellii*, Bulgariae regis, auxilio, Constantinopolim tandem occupat, & LEONTIUM TIBERIUMQUE captos interfecit. [*Anno Æra Vulgaris 703.*] Per annos deinde sex crudeliter imperavit, ingratus etiam in Trebellium Regem. (*Suidas, in voce Bulgari, Trebellin vocat.*) Tandem, commisso prælio cum PHILIPPICO BARDANE, ad quem exercitus defecerat, occubuit tum ipse, tum filius TIBERIUS. [*Anno Æra Vulgaris 711.*] *Zonaras tomo 3.*

PHILIPPICUM *Constantinus* Pontifex ob diversam religionem pronunciat Schismaticum. (*Regino lib. 1. Sigebertus.*) Tandem à suis exoculatus [*Anno Æra Vulg. 713.*] Cæsar ANASTASIUM II. habuit successorem. *Anastasius hic alio nomine*

Arte-

Artemius appellatus fuit. *D'aconus*
lib.20. *Zonaras* tomo 3.

Is classem insignem misit RHODUM, belligerandi causâ cum Saracenis, (*Diac. lib.20. Zonar. tom.3.*) eique bello quendam ordinis Ecclesiastici virum præfecit: Sed cùm ei parere milites recusarent, ortâ seditione, [*Anno Æra Vulg. 714.*] factus est Imperator quidam obscuri generis THEODOSIUS, (*Regino l.1.*) qui, mutatâ navigatione, Constantinopolim venit, urbem occupavit, & Anastasium, prælio victum, sacris addicit: sed non multò post ejectus à LEONE, copiarum præfecto, vitamque monasticam fuit amplexus. *Frisingensis lib.5. cap.17.*

Ad hoc tempus, [*Anno Æra Vulg. 711.*] quod erat anno salutis septingentesimo decimo septimo, MAURITANI totis viribus irruunt in HISPANIAM, & suæ ditionis illam faciunt, Roderico, Hispaniarum Rege, quem etiam Gothi elegerant. *Blondus Decad.1. lib.10. Johannes Gothus lib.16. cap.27. ad annum 714. refert.*

LEONE II. regnante, Saraceni, vastatâ Thraciâ, Constantinopolim per triennium obli-

obsident terrâ marique, (*Diaconus lib. 21. Zonaras tomo 3.*) tandem, pestilentia propè consumpti, domum redire coacti sunt. *Frisingensis lib. 5. cap. 18. Sabellicus Ennead. 8. lib. 7. Blondus Decad. 1. lib. 10.*

Erat Leo valdè infestus Episcopo Romano, GREGORIO II. (*Paulus Diaconus lib. 21. Sigebertus*) suoque per Italiam vicario, sive Exarcho, mandaverat, ut illum quocunque modo tolleret è medio: Papam verò defendebant Longobardi, non quidem illius charitate quadam, sed ut in eo dissidio suos ipsi fines amplificarent: Nam Exarchatûs oppida multa, per hanc occasionem, occuparunt. *Blondus Dec. 1. lib. 10.*

Hujus Gregorii quædam extant Epistolæ (*Tom. 3. concil. pag. 413. edit. Veneta*) ad Clerum & plebem THURINGIÆ, monentes, ut in cognitione DEI magis atque magis proficiant: Item ad SAXONES, (*ibid. pag. 414.*) graviter eos deterrentes ab Idolorum cultu. BONIFACIO quodam fuit usus in his rebus administro, quem in Germaniam miserat. *Bonifacius hic Wunefridus antea vocatus, natione fuit Anglus.*

Anglus, Cridioduni in patria Devonienſi natus, Balauſ. Jacobus Curio Londa natum aſſerit, & Munzerus in Chronographia aſſerit, eum Ricardi, Regis Anglorum, fuiſſe fratrem.

LEO CÆſAR ſtatuas omnes & divorum imagines è templis ejecit, (*Diaconus lib. 6. cap. 40. de geſtis Longob.*) Papæ quoque mandat, ut idem faciat: Ille verò non modò non morem gerit, ſed illi, in ſuo propoſito perſeueranti, graves pœnas denunciât. *Friſingeniſis lib. 5. cap. 18.*

Leoni [*Anno Æræ Vulgaris 741.*] ſueceſſit filius CONSTANTINUS, ejus nominis V. cognomento COPRONYMUS, ejusdem cum patre Religionis. (*Diac. lib. 22. Sigebertus.*) Hic magnâ cum claſſe profectus in Saracenos, ut Alexandriam Ægypti recuperaret, accepto nuntio de ſeditione, dominatu, & ARTABAſTO, novo Imperatore electo, Conſtantinopolim revertit, urbem vi capit, & ARTABAſTUM exoculat. [*Anno Æræ Vulgaris 743.*] *Zonaras tom. 3. Blondus Decade 1. lib. 10.*

Huic etiam, ſicut parenti LEONI,
gra

grave fuit cum Episcopo Romano GREGORIO III. diffidium : (*Tomo 3. concil. in hist. Gregorii III. pag. 418.*) qui subinde, missis internunciis, eum excommunicabat, & cum in vincula conjicerentur nuncii, collectâ Synodo decretum fecit, ut, qui posthac divorum imagines demolirentur, aut contumeliosè tractarent, ab Ecclesiæ consortio planè rejicerentur. Deinde omni studio & operâ statuas in variis templis erexit, & magnificè, quantum potuit, exornabat.

A Gregorio III. [*Anno Æra Vulgaris 741. mortuo*] fuit ZACHARIAS. Hujus extat ad Episcopum quendam Bonifacium Epistola, (*Tom. 3. conc. Epist. ult. ad Bonifac. Episc. pag. 435.*) qui per Germaniam erat, Ille ipse, ut apparet, cujus opera fuit usus Gregorius II. ut paulò suprâ diximus. Ejus postulatis respondet Zacharias, & permittit, ut MERSEBURGI, BAMBERGÆ, ERFHURDIÆ sint Episcopatus. Concedit etiam, ut ad CARLOMANNUM, Caroli Martelli filium, qui in aliqua urbe regni Francorum petebat haberi Synodum, proficiscatur, & Ecclesiæ mores diligenter reformet, imprimis autem ab ordi-

ordine Sacerdotali removeat adulteros, & eos, qui plures habent uxores: Cùm enim, post susceptũ ministerium sacrum, ne unam quidem uxorem habere vel attrectare liceat, multò minus, ut eodem tempore plures quis habeat, licere. Nã quod Paulus ait, (1. Tim. 3.) *ut Episcopus sit unus vir uxoris*, intelligendum esse non de præsentis, sed de præterito tempore, ne videlicet plures habuerit, quàm unam uxorem, is, qui cupit in sacerdotum ordinem cooptari.

Huic Epistolę subjungitur CARLOMANNI, qui se Francorum ducem vocat, edictum, (tomo 3. conc. pag. 437.) quo statuit, ut, ipso præsentis, quotannis habeatur Synodus, adulteros autem Sacerdotes & scortatores loco submoveri jubet: venationibus etiam & aucupio illis interdicit, ne vè mulierem ullam domi foveant, mandat: sed de uxoribus verbum nullum. *Habet hoc edictum Aventinus lib. 3. Annalium Bojorum.*

Ab hoc tempore [*Anno Æræ Vulgaris 752. seq.*] (*Diaconus lib. 22.*) AISTULPHUS, Longobardorum Rex, tributum annuum à Romanis petebat, gravia minatus, nisi de-
pen-

penderent. *Sigebertus, Viterbiensis parte
Chronici 17. Blondus Decad. I. lib. 10.*

Qui tunc erat Episcopus urbis Romæ,
STEPHANUS, ejus nominis II. cum blanditiis
atque donis hominem placare non posset,
Constantinum Cæsarem de auxiliis inter-
pellat: cumque nihil ab eo præsidii veniret,
PIPINUM, nuper factum Francorum Regem,
ut infra dicemus, orat, ut opem ferat. *Frisin-
gensis lib. 5. cap. 25. Urspergensis, Diaconus
lib. 22.*

Is cum copiis in Italiam profectus, Pa-
piam obsidet, & illum ad pacis conditio-
nes adegit. (*Regino lib. 1.*) Cum autem
domum revertisset, hostis, ferocior factus,
iterum arma movet. Quare denuò solici-
tatus, in Italiam Pipinus venit: tunc de-
mum [*Anno Æræ Vulgaris 755.*] AISTUL-
PHUS EXARCHATUM PIPINO
trahit, quâ quidem in regione hæ sunt
urbes primi nominis, *Ravenna, Fa-
ventia, Casena, Forum Livii,
Forū populi, Bononia, Rhegiū,
Parma, Placētia.* *Urspergensis, Sa-
bel-*

bellicus Ennead. 8. lib. 1. Balau cent. 2. cap. 5.
Adon. atate 6.

Regionem hanc omnem Pontificis fidei PIPINUS permisisse fertur, (*Regino lib. 2.*) quum Cæsar antea rogasset, ut eam sibi restitueret, quod esset Imperii, non Ecclesiæ Romanæ. *Blondus Decad. 1. lib. 1. Antonius tit. 14. cap. 1. §. 3. Emil. lib. 2.*

Constantino [*Anno Era Vulgaris 775.*] successit filius LEO IV. Is unicam suscepit profectioem in Syriam: Repulsus domum rediit, neque multò post mortuus est, [*Anno Era Vulgaris 780.*] ejusdem cum patre religionis, filio relicto CONSTANTINO VI. (*Diaconus lib. 3.*) Sed cum is per ætatem regere non posset, mater ejus IRENE Rempublicam gerebat: Ille autem, grandior factus, dejectâ matre, coepit insolenter admodum & acerbè regnare: cumque idcirco conjurationes in ipsum fierent, inter alios multavit etiam NICEPHORUM patrum, & exoculavit. Tandem [*Anno Era Vulgaris 797.*] & ipse fuit exoculatus consilio matris, & aliquanto post luctu mortuus est. (*Frisingensis lib. 5. cap.*

cap.19.) Itaque rerum summa rediit ad Irenem matrem, quæ quarto demum anno sui Imperii dejecta, inque exilium relegata, successorem habuit eum, quem diximus, NICEPHORUM. [*Anno Erae Vulgaris 802.*] *Diaconus lib.21. Zonaras tomo 3.*

Interea, dum ita Constantinopoli tumultuosè res aguntur, celebris erat CAROLI, Regis Francorum, fama. Nam is, Aquitanico bello confectò, rogatus ab ADRIANO, Episcopo Romano, cum exercitu venit in Italiam, (*Reginolib.3.*) & sicut ipsius parens Pipinus Aistulphum, regem Longobardorù, oppresserat, ut suprà dictum est; (*Eginhardus*) ita hic Aistulphi successorem, DESIDERIUM, gravem Italiæ & Adriano I. post longam obsidionem cepit, [*Anno Erae Vulgaris 774.*] ejusque filium ADAIGISIUM regno deiecit, & omni expulit Italiâ. *Sigebertus Gagvinus lib.4.cap.1. Emilius Veronensis Rerum Franc.lib.2.*

Nam Cæsares Romani, quoniam & longiùs aberant, Constantinopoli videlicet, inde à tempore Constantini Magni, & quia non solùm externis bellis, verùm
etiam

etiam domesticis & civilibus erant impediti diffidiis; Italiam ferè negligebant, aut certè non poterant idoneè tueri, præsertim Longobardis ibi grassantibus. Deinde, ex iis plerique diffidebant etiam graviter à Romanis Episcopis, ut antè diximus, & ipsorum odio non admodum movebantur illis Longobardorum successibus. Hac de causa Pontifices externam defensionem circumspiciebant: & quia tum temporis nulla erat illustrior aut potentior familia, quàm FRANCIAE regum, propter magnitudinem rerum gestarum, idcirco ad eam, velut ad portum aliquem, rebus turbulentis, confugiebant.

Hunc etiam admodum Adriano mortuo, cui successit LEO III. quum graves haberet Romæ adversarios, Carolum, Pipini filium, implorabat: qui, cum ad urbem quartò venisset, à Pontifice simul & omni populo salutatus est IMPERATOR. (*Diaconus lib. 14. Sigebert. Sabell. Ennead. 8. lib. 9.*) Quod quidem accidit, quo tempore Constantinopoli fervebant omnia factionibus, ita quidem, ut etiam tempus ipsum & Reipublicæ status huic muta-

tio-

tionem videretur causam & occasionem præbere. *Blondus Decad. 2. l. 1.*

Sic igitur Occidentis Imperium ad GERMANOS devenit, nam Germanos fuisse Pipinum atque Carolum, dubitari non potest. Fuit hoc post natum CHRISTUM, anno octingentesimo primo.

Cæterum inde à NICEPHORO, Imperatores Orientis, continuè ferè bellis agitati fuerunt. Nam initio BULGARI sæpe cum illis conflixerunt: deinde SARACENI, ex Africa profecti, Cretam insulam, post quoque Siciliam occuparunt, & Asiam longè lateque vastarunt: postremò etiam TURCÆ, Scythiæ populus.

A Nicephoro autem usq; ad CONSTANTINUM PALAEOLOGUM postremum, circiter quinquaginta numerantur Imperatores Græci, & in his aliquot fœminæ. Ex ipsis plerique fuerunt ignavi. *De his legantur Zonaras tomo 3. Nicetas Choniates. Niceph. Gregorius, Chalcocondiles & alii.*

Et CONSTANTINO MONOMACHO regnante, qui vigesimus est à Nicephoro, TURCÆ, ab humili origine paulatim progressi longius, Asiam vastare cœperunt,

L

&

& auctis quotidie viribus, MONARCHIAM demum constituerunt, non quidem novam aut quintam aliquam, sed ex eâ natam Imperii Romani parte, quæ fuit ad Solem Orientem. *Zonar. tom. 3. Baptista Egnatius lib. 1. princip. Roma.*

Ejus autem Monarchiæ princeps fuit OTTOMANNUS ad annum Christi circiter M. CCC. *Chalcocond. libr. 2. de reb. Turcicis. Matthias Mechovius in Sarmatia Asiatica c. 15.*

MAHOMETUS deinde, ejus nominis II. proavus SOLYMANI, qui nunc rerum potitur, captâ Constantinopoli, [*Anno Ær. V. 1453.*] & Constantino Palæologo Cæsare, quem diximus, interfecto, cum omni familiâ, nomen & successionem Imperatorum nostræ religionis, in locis funditus delevit. *Chalcocond. lib. 8. Sabell. Ennead. 10. l. 6.*

Tenant autem Turcæ ad hoc usque tempus, ASIAM, SYRIAM, ÆGYPTUM, MESOPOTAMIAM, JUDÆAM, RHODUM, GRÆCIAM OMNEM, THRACIAM, BULGARIAM, MACEDONIAM, ILLYRICUM, UTRAMQUE MYSIAM, & nuper ALTE-
RAM

RAM ferè PANNONIAM & APHRICÆ PAR-
TEM aliquam.

De PRIMATU dimicantur olim inter
se vehementer ECCLESIAE, HIERO-
SOLYMITANA, ANTIOCHENA,
CONSTANTINOPOLITANA, RO-
MANA, & hæ quidem duæ potissimum,
uti supra docuimus: TURCA verò litem
diremit, & sic omnia tribus illis locis con-
turbavit, nullum ut existat Ecclesiæ, vel
Christiani cœtus vestigium. Ejus autem,
quæ superest, Ecclesiæ, quæque sublatis
æmulis, nunc sola triumphat, cujusmodi
sit facies, qui status, res ipsa declarat.

Postquam ergò demonstravimus,
quemadmodum Imperii Romani pars al-
tera corporis, Orientem Solem spectans,
omninò conciderit, & in alienam potesta-
tem devenerit, reliquum est, ut, quemad-
modum & ea pars, quæ pertinet ad Occiden-
tem Solem, prorsus interierit, & novos
adepta sit Dominos, breviter explicemus.

Hic enim obiter considerandum est,
quomodo mirabili quodam fortunæ lu-
dibrio, à Romanis illis atque præcis fa-
miliis, augustum illud Imperii decus

& fastigium, ad exteros delatum sit, & quidem aliquot pudendæ conditionis homines. Nam ex iis quidam fuerunt Hispani: nonnullis Pannonia, Dacia, Dardania, Dalmatia, Gallia, Thracia, Cappadocia dedit originem.

Imprimis autem observari debet, quæ fuerit anceps & misera Imperatorum conditio; Nam ipsorum dignitas omnis atque salus erat, non in Senatus aut Populi, sed in Legionum atque militum potestate: sic, ut permirum videri possit, ullos fuisse, qui munus hoc tam periculosum & injuriis oportunum, susciperent. Etenim inde à C. CÆSARE, qui spectante Senatu concidit, ad CAROLUM usq; MAGNUM, circiter triginta ex iis fuerunt interfecti, quatuor verò sibi mortem ipsi consciverunt. Semper aliquid erat, quod in ipsis desiderarent milites: neque bonos magis, quàm improbos ferre poterant, & ad minimam occasionem, concitatâ turbâ, jugulabant eos, quos etiam invitos ad culmen illud honoris pertraxerant, sicut ÆLIO PERTINACI constat (*Aurelius Victor Herod. libr. 2.*)
acci-

accidisse. Cæsarem metuebat Senatus : ipse verò Cæsar, ab impuri militis voluntate propemodum, atque nutu pendeat. *De hac Romani Imperii infelicitate sic scribit Erasmus Roterod. præfat. in Suet. Tranquill. O miserum ac deplorandum illorum temporum statum ! Oppressâ Senatus auctoritate, oppressis legibus, oppressâ populi Romani libertate, sic creato principi serviebat orbis ; Princeps ipse serviebat iis, qualem nemo vir probus domi vellet habere servum. Imperatorem timebat Senatus : Imperator scelestam illam militum multitudinem formidabat. Imperator Leges dabat Regibus : At hinc leges dabant conductitii milites. Summa rerum orbis, ab armatâ paucorum temeritate pendeat.*

Hos autem spiritus, inde post C. Cæsaris mortem sibi sumserunt, præsertim, legiones veteranæ, quibus per Galliam, Hispaniam, Aphricam ille fuerat usus : & Cicero (*Phil. 12.*) hoc ipsum deplorans, *fortes ille quidem sunt*, inquit,

L 3

sed

sed propter memoriam rerum,
quas gesserunt pro populi Romani
libertate & dignitate, Reipu-
blica nimis feroces, & ad suam
vim omnia nostra consilia
revocantes.

F I N I S

LIBRI SECUNDI

36) 0 (36

JO